

FOLKETINGETS OMBUDSMAND

Gammel Torv 22, 1457 København K
Telefon 33 13 25 12. Telefax 33 13 07 17
Personlig henvendelse 10-15

Folketingets Retsudvalg
Christiansborg
1240 København K

Dato: **26 JAN. 2005**

J.nr.: 2003-3040-628
Sagsbehandler: PK3/UNL
(Bedes anført ved henvendelser)
Akt. nr.: 21

+ rapporter

Vedrørende inspektion af Specialinstitutionen Sølagers sikrede afdelinger

Jeg sender hermed et eksemplar af endelig rapport om inspektion den 30. oktober 2003 af Specialinstitutionen Sølagers sikrede afdelinger.

Med henblik på muligheden for at mangfoldiggøre rapporten vedlægger jeg desuden en uhæftet kopi af rapporten.

Med venlig hilsen

Jens Møller
direktør

26 JAN. 2005

Gammeltorv den
Journalnr. 2003-3040-628 PK

Folketingets Ombudsmands

Inspektion

af

Specialinstitutionen Sølager

den 30. oktober 2003

Folketingets Ombudsmand – Gammeltorv 22 – 1457 København K

Indholdsfortegnelse

1.	Indledning.....	3
2.	Generelt	4
3.	Bygningsmæssige forhold mv.....	8
3.1.	Generelt	8
3.2.	Bygninger og gangarealer.....	10
3.3.	Spidsen	11
3.4.	Nøddebakken.....	16
3.5.	Udsigten.....	19
3.6.	Buen.....	23
3.7.	Villaen	26
3.8.	Bungalowen.....	29
3.9.	Amtets sammenfattende vurdering af og opfølgning på de fysiske forhold	31
3.10.	Køkken	32
3.11.	Isolationsrum	32
3.12.	Besøgsrum	34
3.13.	Fritidslokaler – herunder kondirum.....	34
3.14.	Værksteder mv.....	37
3.15.	Vaskefaciliteter.....	38
3.16.	Madrasser	38
3.17.	Personalefaciliteter	39
4.	Belægning og klientel.....	40
5.	Forplejning	43
6.	Beskæftigelse og undervisning.....	45
7.	Lommepege/arbejdspege.....	47
8.	Fritidsaktiviteter og fællesskab.....	51

9.	Kontakt til omverdenen mv.....	57
9.1.	Besøg.....	57
9.2.	Telefonering.....	61
9.3.	Udgang.....	61
10.	Sundhedsmæssig bistand.....	66
11.	Euforiserende stoffer mv.....	67
12.	Personaleforhold mv.....	70
13.	Vold mv.....	71
14.	Købmandshandel.....	72
15.	Tilsyn.....	73
16.	Aflåsning af værelser om natten.....	78
17.	Vejledning til de unge og forældrene om magtanvendelsesbekendtgørelsens regler.....	81
18.	Gennemgang af konkrete sager.....	82
18.1.	Retsgrundlaget.....	84
18.2.	Anvendelse af skemaer mv.....	87
18.3.	Lidt om sagerne.....	89
18.4.	Indberetninger (bekendtgørelsens § 16).....	90
18.5.	Skematilførte indgreb (bekendtgørelsens § 15).....	92
18.6.	Isolation.....	97
18.7.	Amtets tilsyn med Sølagers anvendelse af magtanvendelsesbekendtgørelsen.....	98
19.	Samlet vurdering.....	100
20.	Opfølgning.....	101
21.	Underretning.....	101

1. Indledning

Efter § 18 i ombudsmandsloven kan ombudsmanden undersøge enhver institution eller virksomhed og ethvert tjenestested der hører under ombudsmandens virksomhed. Efter lovens § 7, stk. 1, omfatter ombudsmandens virksomhed alle dele af den offentlige forvaltning.

Som et led i denne inspektionsvirksomhed foretog jeg og to af embedets øvrige medarbejdere på ombudsmandens vegne den 30. oktober 2003 inspektion af de sikrede afdelinger i Specialinstitutionen Sølager.

Inspektionen bestod af samtaler med institutionens forstander og medarbejderrepræsentanter samt repræsentanter fra Frederiksborg Amt, en rundgang i institutionen og samtaler med (nogle af) de anbragte unge om såvel generelle som de pågældendes egne forhold. En af de unge fik kort tid efter inspektionen skriftligt svar. Med mit brev til den unge blev de spørgsmål som den pågældende rejste, afsluttet. De øvrige forhold som blev rejst af de unge, er medtaget de relevante steder i gennemgangen nedenfor.

Det bemærkes at nogle af de i rapporten berørte emner hovedsagelig bygger på en efterfølgende gennemgang af det omfattende skriftlige materiale som jeg har modtaget fra Sølager – herunder Frederiksborg Amts tilsynsrapport af 8. december 2003 med dertil hørende delrapporter vedrørende de sikrede afdelinger på Sølager og amtets opfølgning herpå. Ikke alle de berørte emner har således været særskilt drøftet under selve inspektionen.

Under inspektionen anmodede jeg om kopi af Sølagers sager om magtanvendelse for perioden den 15. september 2002 til den 15. september 2003 (tidspunktet for varslingen af inspektionen), jf. punkt 18 nedenfor.

Denne rapport har i en foreløbig udgave været sendt til Sølager, Frederiksborg Amt og Socialministeriet for at myndighederne kunne få lejlighed til at fremkomme med de eventuelle bemærkninger om faktiske forhold som rapporten måtte give anledning til. Jeg har modtaget sådanne bemærkninger i brev af 19. november 2004 fra Socialministeriet og brev af 23. november 2004 fra Sølager. Bemærkningerne er indarbejdet i denne endelige rapport.

2. Generelt

Sølager har seks sikrede afdelinger og er en af landets syv sikrede døgninstitutioner for unge. Sølager hører, som det fremgår af pkt. 1, under Frederiksborg Amt. Det retlige grundlag for institutionen er §§ 51 og 108 i lov om social service (nu lovbeholdtgørelse nr. 708 af 29. juni 2004).

Anbringelse på Sølager kan ske på følgende grundlag:

- forskellige former for socialpædagogisk grundlag,
- i stedet for varetægtsfængsling (varetægtssurrogat), jf. retsplejelovens § 765,
- som led i en idømt foranstaltning efter straffelovens § 74 a (ungdomssanktion),
- som led i den unges afsoning af straf, jf. straffuldbyrdeleslovens § 78, stk. 2, eller
- ud fra et farlighedskriterium.

Der henvises til § 4 i bekendtgørelse nr. 620 af 21. juni 2001 med senere ændringer om magtanvendelse mv. i døgninstitutioner for børn og unge og i opholdssteder for børn og unge for flere end 4 personer (magtanvendelsesbekendtgørelsen).

Det blev under inspektionen oplyst at anbringelsesårsagen i praksis i ca. 80% af tilfældene er varetægtsfængsling i surrogat. Sølager modtager dog også en del unge som er idømt ungdomssanktion. Derimod modtager Sølager meget sjældent unge som udstår straf. I år 2002 drejede det sig kun om en person (i 40 døgn), jf. bilagene til den nedenfor nærmere omtalte "Orientering om samråd vedrørende anbringelse i sikret afdeling år 2002".

Institutionens målgruppe er unge mellem 15 og 18 år, men institutionen har også haft unge på 14 år, jf. også i denne sammenhæng bilagene til den straks nedenfor nærmere omtalte "Orientering om samråd vedrørende anbringelse i sikret afdeling år 2002". Det drejede sig i år 2002 om i alt syv personer (drengene) der sammenlagt var anbragt i 265 døgn. De nævnte syv personer var i altovervejende grad unge anbragt med henblik på pædagogisk/psykologisk observation efter magtanvendelsesbekendtgørelsens § 4, nr. 2.

Det blev oplyst under inspektionen at den gennemsnitlige opholdstid for de unge er ca. én måned. Hvis den unge er i sag med andre, kan opholdstiden dog være noget længere.

I forbindelse med inspektionen modtog jeg en "Orientering om samråd vedrørende anbringelse i sikret afdeling år 2002" til brug for Frederiksborg Amts socialudvalgs møde den 28. april 2003. Som bilag til det pågældende dagsordenspunkt findes en oversigt over anbringelser (i sikret afdeling) på Sølager i 2002. Det fremgår af oversigten hvor lang tid de unge havde været anbragt på institutionen i 2002 eller indtil udgangen af året. Opgørelsen af antal døgn vedrører alene 2002 og medtager således ikke den tid som en ung måtte have været på institutionen før eller efter dette år. Oversigten vedrører endvidere ikke den enkelte unge, men grupper af unge (efter anbringelsesårsag). Ifølge denne oversigt havde Sølager i 2002 kun to personer anbragt som var mere end 18 år (på anbringelsestidspunktet, går jeg ud fra). De to personer var anbragt i 19 døgn i alt. Om unge mellem 15 og 18 år fremgår følgende af bilaget:

- 15-årige: 45 personer i 1383 døgn, svarende til 30 døgn i gennemsnit

- 16-årige: 82 personer i 3203 døgn, svarende til 42 døgn i gennemsnit
- 17-årige: 88 personer i 3089 døgn, svarende til 35 døgn i gennemsnit

Kun 8 af de ovenfor opregnede 215 personer der var anbragt i sikret afdeling på Sølager i 2002, var piger.

Opholdet for unge over 15 år kan ifølge magtanvendelsesbekendtgørelsen højst vare 14 måneder (og 6 måneder for unge under 15 år), jf. nærmere bekendtgørelsens § 8, stk. 1-7.

De nærmere regler for opholdet findes i den nævnte magtanvendelsesbekendtgørelse der finder anvendelse uanset på hvilket grundlag opholdet sker. Magtanvendelsesbekendtgørelsen er udstedt i medfør af § 108 i lov om social service (nu lov bekendtgørelse nr. 708 af 29. juni 2004).

I magtanvendelsesbekendtgørelsen er der fastsat nærmere regler om sikrede afdelinger til børn og unge og om anvendelsen af sikrede afdelinger og anvendelsen af (bl.a.) fysisk magt og isolation i disse afdelinger/institutioner. Bekendtgørelsen indeholder bestemmelser om protokollering af bestemte former for fysisk magtanvendelse mv. og bestemmelser om indberetning til amtskommunen i tilfælde af overtrædelse af bekendtgørelsens regler og anvendelse af nødværge. Bekendtgørelsen indeholder endvidere bestemmelser om amtskommunens tilsyn med de sikrede afdelinger og afdelingernes anvendelse af reglerne i bekendtgørelsen og regler om at (visse af) de afgørelser som amtskommunen træffer i medfør af bekendtgørelsen, kan indbringes for det sociale nævn, jf. lov om social service § 121. Bekendtgørelsen indeholder i §§ 23 og 24 regler om at lederen af den sikrede afdeling/institution skal sikre sig at det anbragte barn/den unge og forældremyndighedens indehaver gøres bekendt med reglerne i bekendtgørelsen – og herunder bekendtgørelsens klageregler, jf. nedenfor under pkt. 17. Tilsvarende gælder adgangen til at rette henvendelse til det af Folketinget i henhold til grundlovens § 71, stk. 7, nedsatte tilsyn med personer der er underkastet administrativ frihedsberøvelse.

Det fremgår af en skrivelse nr. 12003 af 27. juni 2001 om orientering om den på daværende tidspunkt nye bekendtgørelse om magtanvendelse at der ville blive udarbejdet en vejledning om magtanvendelsesbekendtgørelsen. Ifølge skrivelsen forventedes vejledningen på dette tidspunkt at blive udarbejdet i løbet af efteråret 2001, men den er endnu ikke udsendt. På baggrund af oplysninger fra Socialministeriet i sagen vedrørende inspektion af den sikrede institution Stevnsfortet om at ministeriet var i færd med at udarbejde et grundlag for en høring om en ny magtanvendelsesbekendtgørelse for børn og unge, og at der i tilknytning hertil påregnedes udarbejdet en vejledning, bad ombudsmanden i opfølgingsrapport af 24. marts 2004 Socialministeriet om underretning når bekendtgørelsen og vejledningen blev sendt ud. Socialministeriet har i en udtalelse af 2. september 2004 i inspektionssagen vedrørende Den nye Ungeinstitution Grenen oplyst at der er igangsat et arbejde med gennemskrivning af bekendtgørelsen med henblik på at en ny bekendtgørelse kan træde i kraft den 1. januar 2005. Ministeriet har desuden oplyst at bekendtgørelsen vil blive udsendt med et orienteringsbrev, men at ministeriet aktuelt ikke kunne stille i udsigt at der ville blive udarbejdet en vejledning.

Ved en sikret afdeling forstås efter bekendtgørelsens § 3, stk. 1, 2. pkt., en afdeling hvis yderdøre og vinduer konstant kan være aflåst. Sikrede afdelinger skal godkendes af Socialministeriet efter indstilling fra amtskommunen (§ 3, stk. 3, 1. pkt.). Sikrede afdelinger kan være organiseret som selvstændige døgninstitutioner eller være knyttet til en døgninstitution for børn og unge, jf. lov om social service § 51. Socialministeriet følger udviklingen i anvendelsen af de sikrede afdelinger og skal lejlighedsvis aflægge besøg på institutionen, jf. bekendtgørelsens § 3, stk. 3, 2. pkt. Denne opgave ligger nu hos Styrelsen for Social Service der er oprettet pr. 1. juni 2003.

Magtanvendelsesbekendtgørelsens § 1 indeholder et forbud mod ydmygende, hånende eller anden nedværdigende behandling og et forbud mod legemlig afstraffelse af barnet/den unge. Fiksering er heller ikke tilladt.

Bestemmelsen indeholder endvidere forbud mod fysisk magtanvendelse og isolation. Disse forbud gælder dog ikke undtagelsesfrit. Der henvises til pkt. 18 nedenfor.

Magtanvendelsesbekendtgørelsens § 1 indeholder herudover regler om barnets/den unges kontakt med omverdenen (brevveksling, telefonsamtaler, besøg mv.) og regler som begrænser institutionens kontrol hermed, jf. pkt. 9 nedenfor.

For unge der er anbragt i sikrede afdelinger som varetægtssurrogat, er der i bekendtgørelsen henvist til retsplejelovens regler (eller tilsvarende regler fastsat i bekendtgørelsen).

I Sølagers medarbejderhåndbog er en vejledningsskrivelse til personalet om magtanvendelsesbekendtgørelsen. Et eksemplar af bekendtgørelsen udleveres til nyansatte som kvitterer for modtagelsen.

De pædagogiske principper som følges af Sølager, er angivet i et lille skrift som institutionen har udarbejdet i september 2000. Det fremgår af skriftet at det er af foreløbig karakter. Udgangspunktet for de pædagogiske principper er i skriftet defineret negativt i form af et udsagn om at der på Sølager ikke kan anvendes en på forhånd fastlagt metodik. Der er i skriftet lagt vægt på personalets kontakt med eleverne som det altafgørende. Der er endvidere lagt vægt på at der skabes en form for orden i den enkelte elevs liv med faste tider for morgenvækning og (nogenlunde) faste spisetider.

3. Bygningsmæssige forhold mv.

3.1. Generelt

Specialinstitutionen Sølager har i alt seks sikrede afdelinger: Spidsen, Buen, Villaen og Bungalowen der er beliggende i Hundested, og Udsigten og Nøddebakken der ligger i Skibby. Villaen og Bungalowen var begge indtil udgangen af 2003 midlertidige sikrede afdelinger, men er nu godkendt som permanent sikrede afdelinger på lige fod med de øvrige fire afdelinger.

Sølagers hovedbygning er fra 1917 og blev opført til brug for et (privatdrevet) børnehjem. Hovedbygningen og de senere tilkomne bygninger har altid fungeret som institution. Siden 1. april 1976 har institutionen være ejet og drevet af Frederiksborg

Amt som ungdomsbehandlingshjem. Villaen og Bungalowen er nyindrettet i 2001 i bygninger som tidligere var tjenestebolig for Sølagers personale. Bungalowen var på tidspunktet for inspektionen ved at blive malet. Udsigten er (ny)opført i 2001. Buen er indrettet som sikret afdeling i august 2003.

Afdelingerne i Hundested er omgivet af skov og marker og grænser op til et sommerhusområde. Afdelingerne ligger tæt ved Isefjorden/Roskilde Fjord et par kilometer øst for Lynæs havn.

I Skibby ligger afdelingerne i udkanten af byen med udsigt over marker og til Roskilde Fjord.

Sølager råder over i alt 29 sikrede pladser. Heraf var 9 pladser ledige på tidspunktet for inspektionen.

Hvad belægningen angår, henviser jeg til pkt. 4 nedenfor.

Blandt andet de fysiske forhold på Sølager er beskrevet og vurderet af Frederiksborg Amt i forbindelse med amtets tilsyn af de sikrede afdelinger i oktober/november måned 2003. Amtets tilsyn var således iværksat på tidspunktet for min inspektion, der fandt sted den 30. oktober 2003, men tilsynet var endnu ikke afsluttet. Resultatet af tilsynet fremgår af en rapport af 8. december 2003 (med seks delrapporter af samme dato). Med henblik på at lette overskueligheden af min egen rapport har jeg besluttet at jeg kun i begrænset omfang (selvstændigt) vil beskrive de fysiske forhold på de enkelte sikrede afdelinger. Min vurdering af de bygningsmæssige forhold – og af de øvrige forhold som er omfattet af amtets tilsyn i oktober/november måned 2003 (som skoleundervisning og aflåsning af værelsesdøre om natten) – vil tage udgangspunkt i amtets beskrivelse og amtets vurdering. I det omfang jeg *ikke* er enig med amtets beskrivelse og/eller vurdering, er jeg fremkommet med bemærkninger herom.

3.2. Bygninger og gangarealer

Afdelingerne indeholder elevværelser, fælles spise- og opholdsrum, køkken, vaske- rum, undervisningslokaler, personaleværelser/vagtværelser og forskellige værkste- der.

Til hver afdeling – bortset fra Bungalowen – hører der et sikret udenomsareal. På Spidsen er gårdarealet (i dette tilfælde haven) indhegnet af en ca. fire meter høj mur, mens gårdene til de andre afdelinger er omgivet af trådhegn, nogle steder med pig- tråd foroven. Nogle af gårdarealerne er asfalterede/flisebelagte, andre af gårdarealer- ne er med græsplæne. Alle gårdene er udstyret med mindre (håndbold)mål og/eller basketballkurve med net. Flere af gårdene har bænke og en grill. Bungalowen har som nævnt ikke et gårdareal, men råder derimod over en nærliggende indhegnet fod- boldbane. På Spidsen blev det oplyst at de unge altid er under opsyn i haven af hen- syn til rømningsrisikoen. Nøddebakken har et stort (indhegnet) grønt område med fodbolbane og en asfalteret gokartbane.

Gangarealerne, der på de fleste afdelinger har funktion som opholdsrum, er lyse og i de fleste afdelinger hyggeligt indrettet med møbler, grønne planter og bille- der/fotografier på væggene. På Spidsen er væggene på gangene udsmykket med fo- tografier som de unge selv har taget. På Buen maler de unge ved ankomsten til afde- lingen billeder der hænges op på væggene, og som kan medbringes når den pågæl- dende unge igen forlader afdelingen. Det blev under inspektionen oplyst at dette mo- tiverer de unge til at passe bedre på tingene.

På Nøddebakken er de hvide gange ikke udsmykket. Også af den grund fremtrådte denne afdeling uden nogen former for hjemligt præg.

De forskellige afdelingers gangarealer er belagt med klinker, linoleum eller kork.

Gangarealerne fremstod generelt pæne og rene og giver mig ikke anledning til be- mærkninger.

3.3. Spidsen

Frederiksborg Amts rapport om Spidsen indeholder følgende om de fysiske forhold vedrørende denne afdeling:

”Indgangsdøren til Spidsen er aflåst, og der skal ringes på, førend man kan komme ind på afdelingen. Umiddelbart efter indgangsdøren går der en trappe op til kontor og møderum, som ligger til højre og midt for indgangen. Til venstre er beliggende vagtværelse 1 og entré. Glasdøren ind til elevgangen er aflåst. De rum på afdelingen, som ikke umiddelbart benyttes af de unge og personale – bortset fra styrketræningsrummet – er aflåste.

Elevgangen

Elevernes værelser er placeret således i bygningen, at de 6 værelser er på samme gang og med dørene ud til det samme gangareal. Værelserne er aflåst efter 22.30 til 7.45 om morgenen. Selve gangen er bred, hvidmalet, hvor der er ophængt fotografier af området på Sølager. Det oplyses, at de fleste af fotografierne er optaget af eleverne. Herudover er gangen udsmykket med blomster. Dørene er malet i en tonet rød farve. Der ses ikke ’graffiti’ eller lign. på væggene eller dørene, og gangen fremtræder rydelig og i afstemte farver.

Elevværelserne

Afdelingsleder oplyste, at de 6 elevværelser er ens i størrelse ca. 10 m² og der er til hvert værelse toilet og bad i alt ca. 12 m². Det blev oplyst, at der til hvert værelse er seng, sofabord, stol, fjernsyn, cd-afspiller, opslagstavle og skriveplade.

Tilsynet ser 2 af værelserne, idet én af de unge bliver spurgt af afdelingsleder, om tilsynet kan se hans værelse. Adspurgt oplyser den unge, at den udsmykning, han har foretaget med plakater/foto, er stillet til rådighed af Spidsen, og det er en mulighed, alle unge får, når de ankommer til afdelingen. Hvis de unge efter 22.30 ønsker at tale med personalet, kan den unge aktivere klokken inde fra værelset.

Møblerne i det ene af værelserne er i god stand, og værelset fremtræder hyggeligt og velindrettet. Det andet værelse er ikke klargjort til at modtage en ung, f.eks. mangler tv, og der er ikke gjort rent. Dette står i modsætning til den formulerede politik oplyst af afdelingsleder, at ødelagte ting bliver repareret med det samme.

Værkstedet

Værkstedet er opdelt i 2 plan med forskellige maskiner til fremstilling af træborde, paneler, jagstiger o.lign. Værkstedets størrelse er ca. 40 m². Afdelingsleder oplyste, at der ikke foregår nogen egentlig produktion på værkstedet, og at de unge ikke har tilladelse til at betjene maskinerne på værkstedet. Der er altid én personale til én ung. Der er plads til, at 3 unge kan være beskæftiget samtidig på værkstedet. Afdelingsleder oplyste, at man ønsker at få mere plads; fordi der er 6 til stede (3 unge + 3 personer) samtidig, er rummene i værkstedet ikke tilstrækkelig store. Det oplyses, at der er planer om at nedbryde muren til et tilstødende lokale.

Afdelingsleder oplyste, at hvis de unge ikke ønsker at deltage i værkstedsaktiviteterne eller de øvrige tilbud, skal den unge opholde sig på sit værelse, og der bliver ikke udbetalt dusør.

Værkstedet fremtræder velindrettet og velorganiseret set i relation til formålet.

Video

Tilsynet får forevist et rum, hvor der er mange forskellige videofilm og apparater til afspilning af filmene. Det er et centralt anlæg, og afdelingsleder oplyser, at de unge efter kl. 15, når de er enige, ønsker hvilke film, der skal vises på fjernsynet i dagligstuen. De unge kan, hvis de ønsker det, se film frem til sengetid hverdage klokken 22.30 og i weekend til 23.30. De unge har ikke adgang til rummet.

Læder- og sølvværksted

Værkstedet er et mindre – ca. 8 m² – mørkt rum med bord og skab. Afdelingsleder oplyste, at rummet tidligere har været anvendt som lager. Vedr. aktiviteten fortæller afdelingsleder, at nogle unge er glade for at kunne lave sig et bælte eller smykker.

Rummet fremtræder ikke på en sådan måde, at det kan ses, at de nævnte aktiviteter foregår.

Skolestuen

Rummet er meget lille – virker trangt – med reoler på væggene med undervisningsmaterialer. Der er i rummet et lille bord med 2 stole. Adspurgt oplyste afdelingslederen, at selvom det er eneundervisning, der foregår, er der ikke mange unge som modtager tilbudet. Det oplyses, at når det er så få, der vælger undervisningstilbudet, er det fordi, de unge ofte har haft meget problematiske skoleforløb i folkeskolen, og at det er vanskeligt at motivere de unge, som kommer på institutionen.

Rummet virker ikke indbydende og attraktivt indrettet til formålet.

Computerrummet

I rummet – ca. 15 til 17 m² – er der opstillet borde og stole således, at 3 computere kan anvendes. Det oplyses, at rummet kan benyttes af de unge efter kl. 15, og maskinerne kan anvendes til spil, der er således ikke internetadgang. Ved tilsynets besøg er der 2 unge, som er i gang med at anvende computere.

Rummet fremtræder hyggeligt og velindrettet til formålet.

Køkkenet

Et mindre køkken – ca. 10 m² – er indrettet med borde og skabe, håndvask, køleskab, opvaskemaskine m.v. Afdelingsleder oplyser, at alle måltider forberedes her, og det går på skift mellem de unge at deltage i madlavningen sammen med personalet.

Køkkenet fremtræder velindrettet, hyggeligt og ryddeligt.

Pædagogrum

Rummet er beliggende ud til daglig- og spisestue. Rummet er indrettet med skrivebord, reoler og et mindre bord med stole. Der er placeret en høj skranke foran skrivebordet. Afdelingsleder oplyser, at lokalet anvendes til personalets samtaler med de unge, og når sagsbehandlere fra kommunerne kommer på besøg. Herudover anvendes rummet også, når de unge ønsker at ringe til familien, sagsbehandlere, advokater og politiet. Adspurgt oplyses det, at der er medhør på de unges samtaler, når politiet forlanger det.

Ved opslag fremgår det, at de unge kan ringe fra institutionen mellem kl. 16 og kl. 17 i 5 min. og 10 min. mellem kl. 19.30 og kl. 20.30. Alle opkald er gratis for de unge.

Rummet fremtræder hyggeligt og velindrettet til formålet.

Daglig- og spisestue

Rummets størrelse er ca. 30 m² med hvide vægge og med udgang til de udendørs fællesarealer. Der er i rummet placeret et større spisebord med plads til 10-12 personer. Herudover er der i rummet bygget et større sofaarrangement i u-form med fjernsyn. Adspurgt oplyste afdelingslederen, at rummet i den nærmeste fremtid vil blive malet. Rummet fremtræder sparsomt indrettet, men funktionelt. Der er ikke billeder på væggene, måske fordi der snart skal males?

Udendørsarealerne

Arealet er beliggende med udgang fra daglig- og spisestue, hvor man kommer ud på en stor bred trætrappe og terrasse med udsigt til træer og med udsigt til en anden sikret afdeling på Sølager. Arealet er en stor græsplæne – flere hundrede kvadratmeter – som er omkranset af en høj ringmur ca. 5 meter i højden, når man står nede på græsset. Der er håndboldmål, klatrestativ og bålplads. Afdelingsleder oplyser, at klatrestativet vil blive taget ned, fordi der ikke længere er interesse for at anvende det.

Adspurgt oplyste afdelingsleder, at arealet anvendes mest om sommeren, og at der er behov for en hal på Sølager, hvor de unge fra Spidsen kan dyrke forskellige sportsaktiviteter om vinteren også fordi de unge har brug for at 'få brændt lidt krudt af'.

Arealet er stort med mange muligheder for forskellige aktiviteter. Der ses ikke graffiti eller lign. på ringmuren.

Kiosk/Biksen

De unge har mulighed for hver dag umiddelbart efter morgenmaden at købe slik, sodavand, personlige hygiejneartikler og cigaretter. Adspurgt, fordi der er opsat en massiv jernstang tværs over døren ind til kiosken, oplyses det, at der tidligere har været mange forsøg på indbrud fra de unges side.

Kælderen

Kælderen indeholder lokaler til bordtennis, foto, musik, styrketræning, solarium og to adskilte vaskerum med vaskemaskiner til såvel de unge som til institutionens vask af sengetøj, håndklæder m.v.

Alle rum virker velindrettet til formålet – dog fremtræder styrketræningsrummets redskaber slidte, og rummet opleves dunkelt måske pga farvevalget.

Det eneste rum, hvor tilsynet ser, at der er malet graffiti, er på loftet i bordtennisrummet. Adspurgt oplyste afdelingsleder, at denne påmaling er sket umiddelbart før, en af de unge i sidste uge forlod institutionen. Afdelingsleder oplyste, at de unge, der maler graffiti, gør det oftest lige inden, de forlader institutionen, formentlig fordi, personalet ikke kan nå at trække i deres optjente arbejdsdusør. Herudover fortælles det, at det er institutionens politik at fjerne graffiti hurtigst muligt.

Personalerum

Vagtværelse 1.

Vagtværelse er beliggende i administrationsområdet lige inden indgangen til elevværelserne. Vagtrummet er lidt større end elevværelserne og indeholder seng, skab, lamper og et tilstødende toilet og bad.

Værelset virker ryddeligt og velindrettet til formålet.

Vagtværelse 2.

Værelse er lille – vel 3 til 4 m² – med seng og lamper. Der er ovenlys til værelset med stige som flugtvej. Afdelingsleder oplyser, at værelset for år tilbage blev anvendt til at isolere unge med voldsom udadreagerende adfærd. Værelset opleves trangt og rodet.

Møderum

Rummets størrelse er ca. 20 - 22 m² indrettet med tavle, mødebord med stole, rummet er stort nok til at kunne rumme det samlede personale.

Rummet virker velindrettet til formålet.

Kontor

Lige ved siden af møderummet er der indrettet 2 mindre kontorpladser, hvoraf den ene benyttes fast af afdelingsleder.

Rummet virker hyggeligt og velindrettet til formålet.”

I amtets tilsynsrapport er anført følgende vurdering af de fysiske rammer for denne afdeling:

”Afdelingen er i flere planer og virker ved rundvisningen uoverskuelig i sin opdeling i forskellige planer, med de mange rum, trapper og kroge. Det er tilsynets opfattelse, at afdelingen fremstår i rimelig vedligeholdelsesmæssig stand. Tilsynet er dog forundret over, at afdelingen har valgt et så lille lokale til undervisning, rummet opleves ikke som attraktivt og indbydende og motiverende for undervisning”.

Se om spørgsmålet om undervisning – og rammerne herfor – nedenfor under pkt. 6.

3.4. Nøddebakken

Frederiksborg Amts rapport om Nøddebakken indeholder følgende om de fysiske forhold vedrørende denne afdeling:

”Afdelingsleder viste rundt på afdelingen. Nøddebakken, som er en af Sølagers i alt 6 sikrede afdelinger, er beliggende i udkanten af Skibby og har en anden sikret afdeling Udsigten som nærmeste nabo. Nøddebakkens bygninger ser ikke udefra umiddelbart ud som en sikret afdeling, men mere som en ombygget ejendom med fire fløje. Det opleves dog hurtigt, at det er en sikret afdeling, idet tilsynet skal låses ind ved ankomsten.

Administration

Nøddebakkens administration dækker opgavemæssigt tillige de øvrige sikrede afdelinger. Administrationsområdet indeholder møderum (som deles med Udsigten), kontor til afdelingsleder, som deles med socialrådgiver, toiletter og kontor og reception ved indgangen. Området opleves lyst og venligt med god vedligeholdelse og med velindrettede arbejdspladser, der er nødvendige for at kunne løse de samlede opgaver.

Afdelingen - det sikrede område

I forlængelse af administrationsafsnittet ligger afdelingens sikrede områder. Fra administrationsområdet kommer man ind på en lang gang, som er 3,79 m bred og 20,59 m lang, i alt ca. 78 m². Her er der opstillet bordtennisbord, billard, spisestuebord med stole og 2 spillemaskiner. Spisebordet er placeret ved køkkenet. For enden af gangen til venstre er der indrettet tv-stue – ca. 18 m² – og som indeholder 3 sofaer, som er opstillet i forlængelse af hinanden.

Dagligstuen opleves som et samlingspunkt i afdelingen, og dens placering er god i forhold til elevernes værelser og med udgangen til en lukket gårdsplads.

Aktivitetsrum - Læder/sølv og computer/solarierum

Til højre for gangen er der indrettet computer og solarium i et værelse, som ca. er 6 m² stort. Der ses 2 computere opstillet på bord ved vinduet og et solarium mod bagvæggen i værelset. Rummet bærer præg af manglende rengøring og vedligeholdelse. Rummet opleves ikke som særlig indbydende at opholde sig i.

Til venstre umiddelbart efter indgangen til elevområdet er der et aktivitetsrum, som bruges til læder- og sølvarbejde. Rummet er ca. 11 m² stort

og det oplyses, at de unge anvender aktiviteten. Rummets størrelse virker stort nok til de nævnte aktiviteter, men det fremstår nedslidt og ikke særlig inspirerende at opholde sig i.

Skolestue

Rummet, hvor der er indrettet skole er ca. 11 m². Rummet er indrettet med bord, stole, reoler, fjernsyn og kondicykel. Rummet virker ikke indbydende og attraktivt indrettet til formålet.

Forkontor

Afdelingen har et forkontor på 18 m². I rummet ses edb-arbejdspladser til personalet og et bord, hvor personalet kan tale med de unge. Her findes videofilm (som deles med Udsigten), spil og andre ting som de unge kan låne. Derudover findes tavler med ugeplaner, hvor de unge kan se, hvilken tjans de har i indeværende uge, samt hvem af personalet der er på arbejde. Forkontoret fremtræder som et rum, hvor der foregår mange ting og opleves velindrettet til formålet.

Tilsynet fik forevist opgørelser over, hvad de unge har optjent. Adspurgt oplyses det, at de unge altid kan se opgørelserne når de ønsker det.

Køkkenet

Køkkenet virker som et moderne og velfungerende rum og opleves som et rart sted at opholde sig. Ved siden af køkkenet ligger vikualierummet, som bl.a opbevarer ekstra fødevarer og køkkenets beholdning af knive. Dette rum er altid aflåst.

Biksen

Biksen er et lille rum, hvor der opbevares cigaretter, sodavand, slik og personlige hygiejneartikler som de unge kan købe. Biksen har korte aftalte åbningstider.

Elevværelserne

Alle 8 elevværelser er placeret på en lang gang med aflåste døre. Til alle værelser er der separat bad og toilet. Der er det samme inventar til værelserne: sovesofa, skriveplade, sofabord, bord, tøjskab, fjernsyn og lamper.

Værelserne er forskellige i størrelser. Fire af værelserne er ikke store – ca. 8 m² – mens de øvrige værelser er ca 10 m² store. Værelserne bærer præg af manglende rengøring og vedligeholdelse.

Kælderen

I kælderen findes et vægttræningslokale. Adspurgt oplyses det, at eleverne anvender rummet. Rummet opleves som velfungerende i forhold til de behov, der er, men inventaret opleves som slidt. Afdelingslederen oplyste, at det ville være bedre, hvis rummet kunne placeres oppe i stueplan.

Vagtværelser

Der er indrettet 2 vagtværelser i forskellig størrelse med separat bad og toilet til hvert værelse. Rummene indeholder seng, tøjskab, fjernsyn og lamper. Værelserne bærer præg af manglende vedligeholdelse.

Maskinværkstedet

I en af længerne er der indrettet et smede- og maskinværksted med en samlet størrelse på ca. 143 m² med omklædning, badefaciliteter og små kontorlokaler. Værkstederne fremtræder professionelt og velorganiseret indrettet til institutionens produktion.

Udearealerne

Der findes 2 udearealer til de unge. Det ene areal er beliggende bag ved smede- og maskinværkstedet omkranset af et højt ståltrådshegn påmonteret pigtråd. Højden på hegnet anslås til ca. 3,5 m. Arealet er meget stort, og der er på en del af området græs med håndboldmål og boldbane. Derudover er der anlagt en mindre gokartbane. Der er fra dette areal udsigt til marker og træer og til en anden amtlig institution Skibbyhøj samt Udsigten.

Det andet udeareal er en lukket gård, der er flisebelagt, og arealet er placeret midt i afdelingen og er omkranset af bygningerne som indeholder fløjen med maskinsmedeværksted, fløjen med elevværelserne og fløjen med dagligstue, køkken mv.”

I amtets tilsynsrapport er anført følgende vurdering af de fysiske rammer for denne afdeling:

”Det er tilsynets opfattelse, at elevværelserne, computerrummet, aktivitetslokalerne og vagtværelserne bærer præg af manglende vedligeholdelse og rengøring, og at inventaret opleves som slidt. Det er tilsynets vurdering, at standarden ikke er acceptabel i de nævnte lokaler.

Endvidere er tilsynet forundret over at maskin- og smedeværkstedet, som er professionelt og velorganiseret indrettet, ikke opleves som interessant og vedkommende for 'de unge' som tilsynet talte med."

Under inspektionen blev det oplyst at de unge på Nøddebakken klager over støj fra ventilationsanlægget der – forstår jeg – udgør den eneste mulighed for udluftning af såvel elevernes værelser som fællesrum. Under den samtale som jeg under inspektionen havde med nogle af de unge på afdelingen, klagede de pågældende endvidere over at der ofte er for koldt i hele huset, hvilket de tilskrev ventilationsanlægget. De oplyste at de i flere tilfælde har klaget til ledelsen, men at dette ikke har givet resultat.

Jeg viderebragte klagen til ledelsen der under den afsluttende samtale vedrørende afdelingerne i Skibby (Nøddebakken og Udsigten) bekræftede at der er problemer med ventilationsanlægget på Nøddebakken. Ledelsen oplyste endvidere at der på tidspunktet for inspektionen blev gjort forsøg på at justere anlægget.

Jeg beder Sølager om at oplyse om der fortsat er problemer med ventilationsanlægget i henseende til støj og (mangel på) varme.

3.5. Udsigten

Frederiksborg Amts rapport om Udsigten indeholder følgende om de fysiske forhold vedrørende denne afdeling:

"Udsigten er beliggende i udkanten af Skibby hvor den nærmeste nabo er den sikrede afdeling Nøddebakken. De to afdelinger er adskilt af en fælles parkeringsplads. Udsigten er en ny et-plansbygning, opført for godt 1 år siden. Bygningen er bygget i L-form og tager man udearealet med, er institutionens samlede areal nærmest kvadratisk.

At det er en sikret afdeling, er man ikke i tvivl om, idet man først kan komme ind på institutionen, efter at have ringet på hoveddørsklokken, og personale lukker op for derefter at bliver låst inde i bygningen.

Entré med tilstødende rum

Entreen er en smal gang med små vægskabe, hvor besøgende kan aflevere personlige effekter som penge, mobiltlf. o.lign. Der er på den anden væg opsat lidt større aflåste skabe, hvor de unge der bliver indskrevet, skal aflevere personlige effekter, førend de lukkes ind i elevområdet. Der er opsat garderobe, og der står ligeledes en bænk beregnet som venteplads. Entréen fremtræder lys og med god vedligeholdelse.

Til venstre i entréen er der indgang, ifølge tegningen til en celle på 4,6 m², men det oplyses, at den ikke anvendes til formålet, dels fordi det har vist sig ikke at være nødvendigt, og dels har kriminalforsorgen ved besøg på institutionen udtalt, at rummet ikke kan anvendes som planlagt, idet der ikke er dagslys i rummet. Der er ikke noget 'glughul' i indgangsdøren. Rummet anvendes p.t. til depot.

Over for dette rum er der placeret et toilet. Ud over de faste installationer anvendes rummet også til mindre opmagasinering idet der ses anbragt 2 stole. Rummet ser nyt ud med god vedligeholdelse.

Der er et indrettet vægttræningslokale, som efter afdelingsleders oplysninger oprindeligt har været tænkt som personalerum. Det oplyses, at afdelingen deler stort mødelokale med Nøddebakken. Dette gav mulighed for, at der kunne indrettes et træningslokale til de unge, en aktivitet som en del af de unge anvender. Der er 2 ind- og udgange, og den anden dør fører ud til elevområdet. Træningslokalet, som er 27 m² stort, fremtræder velindrettet til formålet og med god vedligeholdelse bortset fra mindre gulvskader ved den ene dør.

Til højre i entré er der indgang til et mindre rum på 5,6 m² hvor der ses opsat planlægningstavler vedr. vagtplanen for personalet. Afdelingsleder har kontor i tilslutning til vagtplanslokalet, lige som der er indgang til kontor med edb-arbejdsplads for personalet. Herudover er der i rummet et bord med stole. Dette lokale virker spartansk indrettet, der er f.eks ingen billeder på væggene.

Elevområdet

Man kommer ind i et stort åbent opholdsrum på 60 m² – hvor der er en dør til udearealet. Rummet har meget store glaspartier ud mod udearealet. Ved udgangen til gården er der opstillet tv og 2 sofaer foran tv-apparatet. De 2 sofaer er skåret op. Lidt længere inde i lokalet står der et billardbord, og for enden af opholdsarealet er der etableret åbent køkken med spiseplads med en størrelse på 44,5 m².

Alle væggene i opholdsarealet er hvide. Der ses ingen udsmykning på væggene, og væggene fremtræder medtagne og ramponerede. Det er til-

synets opfattelse, at denne del af opholdsarealet fremtræder spartansk indrettet, nedslidt med manglende vedligeholdelse og rengøring.

Når man går til højre i opholdsarealet er der et kedel- og ventilationsrum og et åbent aktivitetsrum. Her ses opstillet et bordtennisbord. Rengøring og vedligeholdelseniveauet opleves som i de øvrige rum.

Afdelingsleder oplyste, at man har fået forbud mod at male væggene pga., at der endnu ikke har været 1. års tilsyn på byggeriet. Dette tilsyn gennemføres senere samme eftermiddag. Afdelingsleder oplyste, at der er bestilt nye sofaer som vil blive leveret snarest, men institutionen har ikke økonomi til at kunne udskifte ødelagte møbler med det samme.

Aktivitetslokaler

Til højre er der indgang til træværksted, hobbyrum, skolestue, viktualie- og vaskerum til de unge.

Træværkstedet er med toiletter og rum til værktøj knap 59 m² stort. Det oplyses, at der højst kan beskæftiges 2 unge ad gangen, og den beskæftigelse, der foregår på værkstedet, er reparationsopgaver til institutionen selv. Værkstedet fremtræder hyggeligt og velindrettet til formålet.

Hobbyrummet er et lokale på 14 m² hvor der er mulighed for at lave læder- og sølvarbejde. Der er opstillet bord med stole, skab og lamper. Det oplyses, at aktiviteten er populær hos de unge. De skal betale 4 kr. pr. gram sølv. Lokalet fremtræder velindrettet til formålet.

Skolestuen er 13,7 m², hvor der er installeret 2 computere – hvor den ene pt er skilt ad – på bord langs væggen. Der ses ikke andre undervisningsmaterialer i lokalet. Rummet virker koldt/ kedeligt i sin indretning, f.eks er der ingen billeder eller andet på væggene.

Depot

Viktualierummet er indrettet til at opbevare madvarer. Der ses madvarer på opsatte reoler, køleskabe og dybfryser. De unge har ingen adgang til depotet.

Vasketøj

I vasketøjsrummet til de unge ses der opstillet vaskemaskine og tørretumbler. Det oplyses, at personalet forventer, at de unge selv kan vaske deres tøj, men at personalet er de unge behjælpelige med vejledning, når det skønnes nødvendigt. I tilknytning til vaskerummet til de unge er det indrettet et linnedepot.

Køkken

Der er et åbent køkken på 44,5 m² placeret i forlængelse af opholdsarealet. Køkkenet ser nyt ud. På spisebordet er der en voksdug med ridser og huller, og det fremtræder derfor medtaget. Det øvrige køkken fremtræder vedligeholdt.

Elevværelserne

Der er indrettet 5 værelser til de unge. Værelserne er placeret i hver sin ende af bygningen, hvor 2 af værelserne ligger i forbindelse med vagtværelset. Alle værelserne har separat toilet og bad.

Hvert værelse er indrettet med seng, bord, fjernsyn, radio med cd-afspiller, stol, lamper, tøjskab og skriveplade. På flere værelser ses opslagstavler. Værelserne har samme størrelse, 15,4 m². Værelserne fremtræder spartansk indrettet og medtaget. Møblerne er ikke vedligeholdt, f.eks er sofabordene overmalet med graffiti.

Udearealet

Der er udgang fra opholdsarealet til en flisebelagt gård. Gården er omkranset af et ca. 5 m højt ståltrådshegn med indfald øverst. Der ses opstillet 2 basketkurve hvoraf den ene er i stykker og 2 bænkeborde, men ingen solafskærmning. Adspurgt oplyses det, at gården ikke bliver særlig varm om sommeren, og derfor er det ikke nødvendigt med opsætning af solskærm. Derimod fortalte afdelingslederen, at det er varmt at opholde sig i bygningen om sommeren pga de store vinduespartier.

Vagtværelset

Der er 1 vagtværelse på institutionen på 15,2 m² med separat bad og toilet. Der er opsat 9 skabe i rummet, et til hver af personalet der har døgnvagt. Adspurgt oplyses det, at der er indkøbt dyne til hver medarbejder. Værelset indeholder seng, tøjskabe, fjernsyn og lamper. Værelset fremtræder rengjort og vedligeholdt."

I amtets tilsynsrapport er anført følgende vurdering af de fysiske rammer for denne afdeling:

"Generelt er afdelingen præget af manglende vedligeholdelse og rengøring. Vægge i opholdsrummet fremtræder medtaget, støv på gulve og paneler og sofaer, som er opskåret. Herudover er tilsynet forundret over, at sofabordene på de unges værelser ikke bliver slebet rene for graffiti, når

institutionen har indrettet et træværksted til netop den type af reparationsarbejder.”

Der var på tidspunktet for inspektionen rodet i motionsrummet på Udsigten, og gulvtæppet var meget slidt. Denne beskrivelse svarer ikke til amtets beskrivelse (hvorefter træningslokalet fremtrådte ”velindrettet til formålet og med god vedligeholdelse bortset fra mindre gulvskader ved den ene dør”). Af denne grund er dette rum ikke medtaget i amtets vurdering.

Jeg går ud fra at også dette rum er blevet gennemgået i forbindelse med opfølgningen på amtets kritik af de dårlige rengørings- og vedligeholdelsesmæssige forhold på Udsigten. Jeg foretager mig derfor ikke noget ud over at pege på forholdet.

Om opfølgningen på amtets tilsyn henviser jeg til pkt. 3.8. nedenfor.

3.6. Buen

Frederiksborg Amts rapport om Buen indeholder følgende om de fysiske forhold vedrørende denne afdeling:

”Buen er en nyetableret sikret afdeling, der er taget i brug 1. august 2003, normeret til 4 unge. Afdelingen er omkranset af et ca. 3 - 4 meter højt trådhegn, og for at komme ind til afdelingen skal man ringe på en klokke ved lågen. Lågen kan åbnes inde fra bygningen.

Ved indgangen er der et lille vindfang, hvorfra man på en lille skærm kan se, hvem der står ved lågen, før man låser op. Herfra er der adgang til et større gangareal, som er meget bredt og hvor to af de unges værelser og afdelingsleders kontor er beliggende. Der er billeder ophængt, og et bordtennisbord står slået sammen ved den ene væg.

Elevværelserne:

Der er 4 værelser til de unge, to af disse værelser har eget toilet og bad, disse værelser er beliggende i den ene ende af afdelingen. De øvrige to værelser er beliggende i den anden ende af afdelingen, hvor de unge må dele bad og toilet. På et af værelserne var der plader for en del af vinduet,

afdelingslederen oplyste, at den unge havde ødelagt vindue og ramme. Der er taget skridt til at skaden hurtigst muligt vil blive udbedret.

Alle værelserne indeholder: seng, skab, reol, sengebord og bord, de unge kan leje tv og cd-afspiller.

På trods af det ødelagte vindue fremstår alle værelserne hyggelige, velindrettede og rengjort, med mulighed for de unge til at sætte deres eget præg på rummet.

Computerrum:

I computerrummet er der 3 computere med netværk. Afdelingslederen oplyste, at det er et rum, der bliver flittigt benyttet af de unge. Rummet var lyst og venligt og velindrettet til formålet.

Skolestue/personalerum:

Et rum med forskellige funktioner, i rummet er der bord med stole, reol, skab og et staffeli med et maleri. Potteplanter i vinduerne. Et lyst og velindrettet rum til formålet, det bar dog ikke umiddelbart præg af, at der foregik undervisning, f.eks. ses ingen undervisningsmaterialer.

Personalekontor:

Er beliggende i direkte tilknytning til skolestue/personalerum, der er desuden adgang til køkken/alrum. Kontoret indeholder skrivebord, reol og skabe, computer, telefon mv. Det er også herfra, de unge ringer. Rummet fremstår ryddeligt og velindrettet til formålet.

Opholdsstue/køkken/alrum:

Opholdsstue og køkken/alrum er beliggende i umiddelbar tilknytning til hinanden adskilt af en halvvæg.

I opholdsstuen er der en hjørnesofa, bord, stole og fjernsyn, det er hyggeligt indrettet med blomster og med billeder på væggene.

Køkken/alrummet er et stort lyst køkken med spisekrog, alrummet er indrettet med kommoder, skabe o.lign, der er billeder på væggene og potteplanter, og det fremtræder venligt og hyggeligt. Der er et stort frit gulvareal, hvor man kan spille bordtennis, og desuden står der et gulvfodboldspil.

Både opholdsstuen og køkken/alrummet virker hyggeligt, og selv om pladsen foran køkkenet er stor, har man formået at få det indrettet hyggeligt og funktionelt. Rummet fremstår velindrettet til formålet.

Vagtværelse

I vagtværelset er der gennemgang til depotrum, vagtværelset er indrettet med seng og fjernsyn. Det virker velindrettet til formålet. Der er dog ikke toilet og bad i umiddelbar tilknytning til vagtværelset.

Depotrum

For at komme ind i depotrummet, skal man gennem vagtværelset. I depotrummet opbevares madvarer, og her er fryser og skabe og 'Biksen'. Rummet virker velindrettet til formålet.

Vaskerum

Her er der vaskemaskine og tørretumbler. Afdelingslederen oplyste, at det er både de unge og personalet, der benytter maskinerne. De unge får hjælp til tøjvasken, hvis de har behov for dette.

Personalettoilet/ bad.

Personalettoiletet er beliggende i forbindelse med gangarealet, og det er velindrettet til formålet.

Afdelingsleders kontor

Er beliggende i den ene ende af bygningen, kontoret er hyggeligt indrettet, med skrivebord placeret midt på gulvet, så der er mulighed for at sidde på hver sin side. Mulighed for at afholde møder med få deltagere. Der er billeder og blomster. Rummet virker velindrettet til formålet.

Udearealet:

Udearealet er delt i to, på den ene side af bygningen er der et stort område med en nyanlagt græsplæne, der pt. ikke er taget i brug. På den anden side af afdelingen er der et udeareal mellem to bygninger, her er der græsplæne og et flisebelagt område. Begge områder er hegnet ind med et 3 - 4 m højt trådhegn med indfald foroven."

I amtets tilsynsrapport er anført følgende vurdering af de fysiske rammer for denne afdeling:

"Afdelingen virker overskuelig og fremstår indbydende og indrettet med omtanke for at gøre det så hyggeligt og rart som muligt. Overalt fremstår Buen pæn, velholdt og velindrettet til formålet. Det ville være ønskeligt

med flere muligheder for aktivering af de unge, specielt i weekenderne, hvor værkstederne ikke er åbne.”

På tidspunktet for inspektionen var det fælles toilet og bad (for to af de fire unge) beskidt.

Dette forhold er ikke dækket af amtets vurdering. Jeg går på den baggrund ud fra at der er tale om et enkeltstående tilfælde. Herefter, og idet jeg henviser til at der i forbindelse med opfølgningen på amtets tilsynsbesøg er strammet op på den almindelige rengøring, jf. pkt. 3.8. nedenfor, foretager jeg mig ikke noget i den henseende ud over at pege herpå.

3.7. Villaen

Frederiksborg Amts rapport om Villaen indeholder følgende om de fysiske forhold vedrørende denne afdeling:

”Indgangsdøren til Villaen er aflåst, og der skal ringes på, førend man kan komme ind på afdelingen. Hovedindgangen til Villaen ligger frit tilgængelig. Afdelingsleder oplyste, at det er et problem, fordi et af unges værelser er beliggende lige ved hovedindgangen i førstesalshøjde. Det er erfaringen, at der bliver smidt hash ind ad vinduet.

Umiddelbart efter indgangsdøren går der en trappe op til personalekontor, elevværelserne, køkken og opholdsstue. Der findes fælles toilet samt badefaciliteter på afdelingen.

Bygningen er i flere planer og synes pladsmæssigt trang set i forhold til antal normerede elever. Generelt fremstår afdelingen i rimelig vedligeholdelsesmæssig stand.

Kælder

Aktivitetsrum

Der er opstillet 3 computere, og det oplyses, at de unge benytter computerne til at spille på. Der er i lokalet også et fodboldspil, som er blevet lavet på Sølagers værksted. Herudover er der opstillet få vægttræningsredskaber. Det oplyses, at når afdelingen har fuld belægning, bliver rummet

også anvendt af den sovende nattevagt. Lokalet virker trangt og bærer præg af manglende vedligeholdelse.

Depot

I rummet er der opstillet et stort stålskab som udgør biksen hvor de unge kan handle hver dag mellem 8.30 og kl. 9 og efter frokost. De unge kan købe cigaretter, slik, sodavand, chips og personlige hygiejneartikler. Det oplyses, at de unge kun kan købe 20 cigaretter om dagen og kun om morgenen.

Depot

Lokalet bliver anvendt som opbevaringsplads for madvarer, og et støjende fryseskab. Der er i rummet også opsat skabe både til de unge og til personalet. Skabene til unge anvendes til at opbevare bæltter, ringe, tunge sko m.v. Effekter som kan udgøre en sikkerhedsrisiko for personalet. Lokalet anvendes også som vagtværelse. Det oplyses, at personalet, som har nattevagt, anvender lokalet 3 - 5 gange om måneden, når afdelingen har fuld belægning. P.t. har afdelingen ledige pladser, og derfor anvendes et af de tomme værelser til vagtværelse.

Stueplan

Personalekontor

Kontoret er beliggende ud til samme gang som elevværelserne. Rummet er indrettet med skrivebord, computer og reoler. Afdelingsleder oplyste, at lokalet anvendes til personalets samtaler med de unge, og når sagsbehandlere fra kommunerne kommer på besøg. Herudover anvendes rummet også, når de unge ønsker at ringe til familien, sagsbehandlere, advokater og politiet. Adspurgt oplyses det, at der er medhør på de unges samtaler, når politiet forlanger det. Det er fra dette rum, at personalet centralt kan styre tv-kanalerne på de unges værelser. Lokalet fremtræder hyggeligt og velindrettet til formålet.

Elevværelserne

Det oplyses, at alle værelserne, som har en størrelse på ca 10 m², indeholder seng, stol, sofabord, klædeskab og lamper. På alle værelserne er der vægudsmykning i form af billeder og plakater. På de foreviste værelser er der tv og radio. På flere af værelserne, fortælles det, har de unge lavet sig et sofabord. Møblerne i værelset er i god stand, og værelset fremtræder hyggeligt og velindrettet med rimelig rengøring og vedligeholdelse.

Fælles bad

På samme gang, hvor elevværelserne er beliggende, er der indrettet et fælles bad og toilet til de unge. Rummet indeholder brusekabine, karbad, håndvask og toilet. Det oplyses, at problemet med fællesbadet er, at de unge kan låse døren, og undertiden forskanser de sig på fællesbadet. Rummet fremtræder med rimelig rengøring og vedligeholdelse.

Gangen, som er tilstødende elevværelserne, personalekontoret og fællesbadet, fremtræder ramponeret og nedslidt.

Opholdsstue / køkken

Køkkenet og fællesstuen er beliggende i forlængelse af hinanden. Køkkenets størrelse – ca. 20 m² – består af borde og skabe, håndvask, køleskab, opvaskemaskine m.v. Bagved den ene side af skabene er der placeret en opslagstavle med oplysninger om hvem der skal hvad i løbet af dagen, en mindre sofa og lænestol og der ses vægudsmykning.

Afdelingsleder oplyste, at alle måltider forberedes her, og det går på skift mellem de unge at deltage i madlavningen sammen med personalet. På den ene væg ses et ikke færdigt reparationsarbejde. Adspurgt oplyste afdelingslederen, at afdelingen ikke må udføre vedligeholdelsesarbejde, men gør det for ellers ville afdelingen forfalde. I øvrigt fremtræder køkkenet velindrettet, hyggeligt og ryddeligt.

Rummets størrelse er ca. 25 - 30 m² med hvid vægfarve og med udgang til de udendørs fællesarealer. Der er i rummet placeret et større spisebord med plads til 10 - 12 personer. Herudover er der i rummet 2 sofaer, bord, lænestol, reoler og fjernsyn. Der er billeder på væggene og blomster i vinduerne. Adspurgt oplyste afdelingslederen, at rummet sidst er blevet malet for et par år siden. Rummet fremtræder hyggeligt, velindrettet og ryddeligt.

Udendørsarealet

Arealet er beliggende med udgang fra daglig- og spisestue, hvor man kommer ud på en græsplæne på 100 - 150 m² med udsigt til træer og med udsigt til en anden sikret afdeling på Sølager. Arealet er omkranset af en højt hegn på ca. 2,5 meter. Der ses et håndboldmål. Afdelingsleder oplyste, at på solskinsdage opsættes der parasoller, fordi det bliver meget varmt at opholde sig på arealet. Adspurgt oplyses at der altid er personale til stede, når de unge opholder sig på arealet.”

I amtets delrapport er anført følgende vurdering af de fysiske rammer for denne afdeling (delrapportens s. 8):

"Bygningen fremstår meget nedslidt. Det er tilsynets vurdering, at der gøres meget for, at få rammerne for de unges ophold til at være så hyggelige og rare som muligt. Dette på trods af, at de fysiske rammer er meget trange og i betragtning af, at de unge ikke kan bevæge sig frit rundt på området.

Der er tale om unge, der ofte har svært ved at være så tæt på andre mennesker i længere tid ad gangen. Der er ikke mange muligheder for meningsfyldt beskæftigelse/aktivering af de unge i deres 'fritid' og i week-ends. Det er tilsynets opfattelse, at de unge ikke har mange muligheder for at trække sig, hvilket måske kan give unødvendige konfrontationer."

3.8. Bungalowen

Frederiksborg Amts rapport om Bungalowen indeholder følgende om de fysiske forhold vedrørende denne afdeling:

"Stueetagen

Indgangen

Hoveddøren til afdelingen er aflåst, og man kommer ind i en lille kort smal gang med hvide vægge. Ved indgangen til personalekontoret er en vægtelefon, hvor de unge kan ringe. Det blev oplyst, at telefonen kunne slås til og fra fra personalekontoret. Gangen bærer præg af manglende vedligeholdelse.

Personalekontoret

Ud til gangen ligger personalekontoret, som også er vagtværelset. Rummet er indrettet med kontorplads, sovesofa og reoler. Fra kontoret er der adgang til personalets bad og toilet. Adspurgt oplyste afdelingsleder, at der er en vågen og sovende nattevagt. Rummet opleves som meget trangt.

Dagligstue/køkken

Stuen er indrettet med hjørnesofa, bord, lænestol, reoler og fjernsyn. Der er et spisebord med 5 stole, og der er hængt billeder på væggene, og der er blomster placeret i rummet. Selvom rummet ikke er ret stort, fremtræder det velindrettet, hyggeligt og ryddeligt.

I forlængelse af stuen er der et mindre køkken med ovn og køleskab. Fremtræder velindrettet og ryddeligt.

Elevværelserne

Der er til afdelingen 2 mindre værelser på ca. 8 - 9 m², som begge indeholder seng, mindre sofabord, fjernsyn, radioskab og gulvtæppe. Det ene værelse, hvor der bor en ung, virker hyggeligt og ryddeligt med plakater og billeder på væggene. Adspurgt oplyste afdelingsleder, at plakaterne og billederne er afdelingens.

Badeværelse

De unge har fælles bad og toilet, som er et mindre rum, som består af brusekabine, håndvask og toilet. De unge skal gennem stue og køkken for at komme på toilettet. Rummet fremtræder nedslidt med manglende vedligeholdelse.

Kælder

Kælderen består af flere rum hvor der i det største lokale er bordtennis og billard. I computerrummet er der opsat 3 computere og 2 sofaer. I et mindre lokale er der indrettet træningsrum med få redskaber. Herudover er der et vaskerum med 2 maskiner og depotrum til opbevaring af madvarer. Alle rummene i kælderen fremtræder nedslidte og med manglende vedligeholdelse."

I amtets tilsynsrapport er anført følgende vurdering af de fysiske rammer for denne afdeling:

"Afdelingen er beliggende i en ældre mindre villa, hvor flere af rummene bærer præg af manglende vedligeholdelse. Generelt fremstår bygningen som nedslidt. Det er tilsynets vurdering, at der gøres meget for, at få rammerne for de unges ophold til at være så hyggelige og rare som muligt på trods af de meget trange forhold og at de unge ikke frit kan bevæge sig rundt på området."

I amtets delrapport er Bungalowens badeværelse beskrevet som nedslidt og præget af manglende vedligeholdelse. Jeg kan føje til at brusekabinen i Bungalowen på tidspunktet for inspektionen tillige fremstod snavset og tilkalket.

Dette forhold er ikke dækket af amtets vurdering. Idet jeg henviser til at der i forbindelse med opfølgningen på amtets tilsynsbesøg er strammet op på den almindelige

rengøring, jf. pkt. 3.8. straks nedenfor, foretager jeg ikke noget i den henseende ud over at pege herpå.

3.9. Amtets sammenfattende vurdering af og opfølgning på de fysiske forhold
Frederiksborg Amt har i tilsynsrapporten af 8. december 2003 sammenfattende anført at afdelingerne Villaen og Bungalowen fremstår nedslidte, at afdelingen Udsigten generelt er præget af manglende vedligeholdelse og rengøring, at tilsvarende gør sig gældende for afdelingen Nøddebakken for en række lokalers vedkommende, og at de lokaler der er indrettet til skoleundervisningen på afdelingerne, er små, kedelige og uinspirerende. I rapporten er det endvidere anført at der er store forskelle på de unges adgang til toilet og bad, og at bade- og toiletforholdene er ringest på afdelingen Villaen hvor fire unge skal deles om ét bad og toilet.

Det fremgår af materiale som jeg har fået tilsendt efter inspektionen, at ledelsen på de sikrede afdelinger under et evalueringsmøde den 10. december 2003 med Frederiksborg Amt har taget amtets vurderinger til efterretning og er gået i gang med at ændre på de forhold som amtet pegede på i amtets rapport(er). Om de opskårne møbler på Udsigten oplyste afdelingslederen under mødet at det ikke fremgår af amtets rapport at sofaerne er ældre møbler som er medtaget fra Løkkegården. Det fremgår endvidere af referatet af evalueringsmødet at der ugen efter amtets tilsynsbesøg var blevet malet og hængt billeder op på Udsigten.

Det fremgår endvidere af det modtagne materiale at der den 11. februar 2004 blev afholdt et møde som – går jeg ud fra – skulle tjene som afslutning på amtets tilsyn. I mødet deltog den øverste ledelse på Sølager og repræsentanter fra Frederiksborg Amt. Af et brev af 12. februar 2004 fra amtet om dette møde (stilet til Sølager) fremgår følgende om de fysiske forhold på de sikrede afdelinger:

”Ledelsen har præciseret reglerne for istandsættelse af værelserne, når de unge afrejser, men der kan forekomme tilfælde, hvor det ikke kan nås fuldt ud, da der kan ankomme en ny ung med meget kort varsel.

Der er 'strammet op' vedrørende den almindelige rengøring som påpeget i rapporten.

Defekte møbler i afdeling Udsigten er blevet udskiftet.”

På den baggrund og idet jeg går ud fra at Sølager og amtet vil være opmærksom på at de fysiske forhold som amtet har kritiseret i forbindelse med tilsynet – herunder navnlig de dårlige rengørings- og vedligeholdelsesmæssige forhold på Nøddebakken og især Udsigten – ikke opstår igen, foretager jeg mig i øvrigt ikke mere vedrørende de fysiske forhold der er omfattet af amtets tilsyn.

Om skoleundervisningen på Sølager – og de fysiske rammer herfor – henviser jeg til pkt. 6 nedenfor.

3.10. Køkken

Alle afdelingerne har egne nyere køkkener. De er alle holdt i lyse farver og med de fleste almindeligt forekommende faciliteter, bl.a. mikroovn og opvaskemaskine. På Udsigten opbevares knivene i en aflåst skuffe.

Køkkenerne var rene og pæne og giver mig ikke anledning til bemærkninger.

3.11. Isolationsrum

To af afdelingerne, Udsigten og Nøddebakken, har et særligt isolationsrum, og isolationsrummet på Nøddebakken blev besigtiget under inspektionen. Det blev under besigtigelsen oplyst at hverken dette isolationsrum eller det tilsvarende rum på Udsigten benyttes til isolering af de unge. På Nøddebakken blev rummet på tidspunktet for inspektionen således anvendt som depot. Det blev oplyst at de unge i stedet bliver isoleret på deres værelse – sammen med et eller to personalemedlemmer – hvis der opstår behov herfor.

Jeg forstår dette således at det er Sølagers politik ikke at anvende de særlige isolationsrum efter deres formål.

Under besigtigelsen af isolationsrummet på Nøddebakken blev det konstateret at døren åbner indad, og at dørhængslerne som følge heraf er placeret inde i lokalet op ad væggen. Jeg konstaterede endvidere at dørhængslerne ikke var afrundede i toppen.

Jeg besøgte ikke det tilsvarende isolationsrum på Udsigten, men forudsætter at der er tilsvarende forhold dér. Jeg henviser til at Udsigten efter oplysningerne under inspektionen er tegnet af den samme arkitekt som har tegnet den nye sikrede afdeling på den sikrede institution Koglen i Ringkjøbing Amt. Om det særlige isolationsrum på Koglen I fremgår følgende af rapporten af 12. marts 2003 om inspektion af Koglen den 7. december 2001:

”Døren åbner indad, og dørhængslerne der som følge heraf er placeret inde i lokalet op ad væggen, er ikke afrundede i toppen. Dørhængslerne vil således kunne bruges i selvmordsøjemed. Dørhængslernes placering og udformning blev nævnt i notatet om iagttagelser under rundgang mv. som jeg den 21. december 2001 sendte til Koglen og til amtet.

Jeg går derfor ud fra at det videre fornødne i den henseende er foretaget.”

Under rundgangen på Sølager (afdelingen Nøddebakken) bemærkede jeg over for ledelsen at dørhængslerne i det særlige isolationsrum på Nøddebakken vil kunne bruges i selvmordsøjemed hvis rummet igen bliver taget i brug efter sit formål.

Jeg har noteret mig at rummet på tidspunktet for inspektionen ikke blev anvendt efter sit formål, og jeg går ud fra at dette fortsat ikke er tilfældet. Efter min umiddelbare opfattelse består der dog – uanset om det ville være i strid med Sølagers politik på dette område – en mulighed for at det i enkeltstående tilfælde ikke er muligt at isolere en meget voldsom ung på værelset på den angivne måde, og at isolationsrummet derfor bliver taget i brug efter dets formål med den følge at den latente risiko som er

knyttet til dørhængslernes placering og udformning, bliver udløst. Det er på den baggrund umiddelbart min opfattelse at det særlige isolationsrum i afdelingen Nøddebakken – og det tilsvarende rum i afdelingen Udsigten, hvis der i dette rum er indbygget den samme risiko – bør ændres således at risikoen ikke foreligger. Alternativt kunne rummet (rummene) helt nedlægges.

Inden jeg foretager mere, beder jeg Sølager og amtet om udtalelser om det som jeg har anført.

3.12. Besøgsrum

Der findes ikke egentlige besøgsrum på de sikrede afdelinger. På nogle af afdelingerne benyttes et mødelokale eller et forkontor hvis de unge har kontrolleret besøg. Disse rum bruges også til de unges telefonsamtaler (f.eks. på Spidsen). Hvis de unge har ukontrolleret besøg, foregår dette på de unges værelser.

Ingen af de unge bragte spørgsmålet om mangel på besøgsrum op over for mig. På den baggrund og idet jeg heller ikke på anden måde fik indtryk af at mangel på besøgsrum er et problem, foretager jeg ikke noget vedrørende dette spørgsmål.

Om de unges muligheder for at modtage besøg henviser jeg til pkt. 9.1. nedenfor.

3.13. Fritidslokaler – herunder kondirum

De fleste afdelinger råder over et motionsrum med bl.a. vægtløftningsredskaber, kondicykler og forskellige styrketræningsmaskiner. På Spidsen har man ikke længere kondicykler idet det er erfaringen at de bliver ødelagt. Det er efter det oplyste svært at motivere de unge til egentlig konditionstræning frem for styrketræning.

Det blev under inspektionen oplyst at spørgsmålet om vægttræning kontra konditionstræning har været og er et af de store pædagogiske diskussionsemner på Sølager.

Jeg er umiddelbart – også henset til alderen af de unge der anbringes på Sølager – overrasket over at finde udstyr og maskiner af denne karakter i Sølagers kondirum når det selvsamme udstyr mv. normalt ikke (længere) findes i kriminalforsorgens kondirum.

Jeg beder derfor Sølager om nærmere oplysninger om den diskussion som der har været i institutionen og føres om spørgsmålet, og om at redegøre for de overvejelser som Sølager har gjort i den forbindelse.

I modsætning til på Spidsen manglede der på Udsigten instruktioner til redskaberne/maskinerne. Hverken jeg selv eller mine medarbejdere noterede om der var op-hængt instruktioner i kondirummene på de øvrige afdelinger.

Jeg beder Sølager om oplysninger herom. I det omfang instruktioner ikke er hængt op, henstiller jeg til Sølager at overveje at dette sker. Jeg beder om underretning om resultatet af min henstilling.

Villaen har ikke et egentligt motionsrum. I et kælderrum der også indeholder bl.a. tre pc'er, et bordfodboldspil og en sofa, findes dog enkelte vægtløftningsredskaber. På Nøddebakken findes et motionsrum med en boksepude og forskellige træningsredskaber. Rummet fremstod rodet og snavset. Det blev oplyst at rummet sjældent bliver brugt da det er svært at gennemføre tilsyn med lokalet der ligger i kælderen. Det blev endvidere oplyst at institutionen planlægger at lægge to mindre rum der anvendes til sølv- og bælteværksted og undervisningslokale, sammen og indrette motionsrum her.

Jeg beder Sølager oplyse hvad der er sket vedrørende denne plan.

Mellem afdelingerne i Skibby og til brug for disse var på tidspunktet for inspektionen netop blevet færdigopført en sportshal på 113 m². Hallen, der fremstod lys og rummelig, var på tidspunktet for inspektionen under indretning.

Jeg beder Sølager om at oplyse om hallen nu er taget i anvendelse, og hvad hallen bruges til.

Af naturlige årsager – på grund af afstanden til Sølagers afdelinger i Hundested – går jeg ud fra at hallen kun anvendes af de unge på Udsigten og Nøddebakken. I Frederiksborg Amts delrapport om Spidsen er det oplyst at afdelingslederen under tilsynet af Spidsen gav udtryk for at der er behov for en hal på Sølager. Dette spørgsmål har amtet ikke forholdt sig til, hverken i delrapporten vedrørende Spidsen eller i hovedrapporten. Spørgsmålet er heller ikke omtalt i det skriftlige materiale om opfølgningen på tilsynet.

Jeg beder amtet – og eventuelt Sølager – om en udtalelse herom.

På Spidsen findes et musikrum i kælderen. Rummet låses af når det ikke er i brug. Rummet indeholder forskellige instrumenter, bl.a. tre guitarer og et trommesæt. Der stod endvidere et ødelagt trommesæt. På bagvæggen er der malet et motiv med tegneseriefigurerne Steen og Stoffer hvilket giver rummet et vist præg af hygge. Det blev oplyst at Spidsen har en skolelærer som er musiker (som den eneste af de ansatte på Sølager).

Både Spidsen og Nøddebakken har et solarium. På Spidsen lå der på tidspunktet for inspektionen tre brugte lagner på briksen.

3.14. Værksteder mv.

Der er tilknyttet værksteder til flere af afdelingerne. På Spidsen findes et træværksted hvor de unge laver mindre opgaver som f.eks. sofaborde og bænke med borde. Der er ingen fast produktion fordi arbejdet ikke kan garanteres færdigt til tiden. I stedet får de unge ad hoc-opgaver. Der er udsugning fra maskinerne i rummet.

På Udsigten findes et mindre træværksted.

På Nøddebakken findes et stort smedeværksted hvor der bl.a. laves havegrill og brændeovne. I tilknytning hertil findes et malerværksted som dog kun anvendes af personalet. Det blev oplyst at institutionen overvejede at ændre smedeværkstedet således at det også kan anvendes til andre formål.

Jeg beder Sølager om nærmere oplysninger herom.

På Nøddebakken planlægges det, som allerede nævnt, at lægge to mindre rum der anvendes til sølv- og bælteværksted og undervisningslokale, sammen og indrette motionsrum her, jf. ovenfor under pkt. 3.3.

Jeg beder Sølager oplyse om de unge på Nøddebakken, hvis denne plan gennemføres, herefter "kun" kan beskæftiges i smedeværkstedet.

På Spidsen findes endvidere et fotoværksted/mørkekammer hvor de unge lærer at fremkalde og forstørre de fotografier som herefter hænges op på gangene. I tilknytning hertil findes et computerredigeringsrum hvor de unge kan scanne fotografier. Her laves hvert år en kalender med billeder fra Sølager. Jeg modtog under inspektionen et eksemplar af kalenderen for 2004.

Spidsen var på tidspunktet for inspektionen ved at etablere et sølv- og bælteværksted hvor det også skulle være muligt at arbejde med ler. Udsugningen var endnu ikke færdig.

Jeg går ud fra at værkstedet nu er færdigt og i brug, men beder for en ordens skyld Sølager om oplysninger herom.

De unge der er anbragt på Villaen og Buen hvor der ikke er noget værksted, arbejder i Håndværkerhuset som er et stort værksted der ligger i en separat, lidt ældre bygning. Håndværkerhuset, som bl.a. har været anvendt til "Ung i arbejde-projekter", har Sølager "arvet" fra Frederiksborg Amt. Håndværkerhuset er primært et træværksted med båndsave, drejebænke mv., men indeholder også et værksted til reparation af biler, knallerter, cykler mv. Værkstedet er dog uden grav. Der er et opholdsrum knyttet til værkstederne med borde og stole og et lille ældre køkken. Der er endvidere (et ældre) bad og toilet samt nogle skabe.

3.15. Vaskefaciliteter

På alle afdelingerne er der en vaskemaskine og en tørretumbler til fri afbenyttelse for de unge.

3.16. Madrasser

I rapporten vedrørende inspektionen den 23. marts 2004 af Den nye Ungeinstitution Grenen oplyste og anførte ombudsmanden bl.a. følgende:

"Hverken madras eller betræk er brandhæmmende.

Navnlig fordi de unge er låst inde om natten, jf. nedenfor, beder jeg Grenen om at overveje at anskaffe brandhæmmende madrasser, dyner og puder og at meddele mig resultatet af disse overvejelser. Jeg kan i den forbindelse oplyse at kriminalforsorgens institutioner anvender brandhæmmende madrasser, dyner og puder."

Jeg har endnu ikke modtaget Grenens svar herpå.

Jeg beder på baggrund af ovenstående Sølager om at oplyse om Sølager anvender brandhæmmende madrasser mv. i de to afdelinger (Spidsen og Nøddebakken) som låser dørene om natten i henhold til tilladelse fra amtsrådet. Hvis dette ikke er tilfældet, henstiller jeg på tilsvarende måde som i forhold til Grenen Sølager om at overveje at anskaffe brandhæmmende madrasser, dyner og puder til de to afdelinger og om at meddele mig resultatet af disse overvejelser.

Om spørgsmålet om indelåsning om natten henviser jeg til pkt. 16 nedenfor.

3.17. Personalefaciliteter

Til afdelingerne i Hundested hører en selvstændig administrationsbygning. Nøddebakken rummer et administrationsområde med bl.a. kontor til en regnskabsmedarbejder. Det umiddelbare ansvar for de sikrede afdelingers administration ligger hos lederen af Nøddebakken der tillige er viceforstander på Sølager.

Der er vagtværelser på alle afdelinger med seng, bord, stol og fjernsyn. På Nøddebakken hang der efter det oplyste to overfaldsalarmer i vagtværelset som personalet kan tage med sig hvis de føler behov for det – hvilket jeg går ud fra især vil være tilfældet om natten. Alarmerne har forbindelse til politiet i Frederikssund.

Der findes skabe og baderum til personalet på nogle af afdelingerne, men ikke på alle.

De fleste af afdelingerne har et mødelokale. Som nævnt bruges enten mødelokalet eller et (for)kontor når de unge har kontrolleret besøg.

4. Belægning og klientel

Sølager har, som det også er nævnt ovenfor, i alt 29 sikrede pladser. På tidspunktet for inspektionen var der 91 pladser på de i alt 7 sikrede institutioner. Sølager er med knap en tredjedel af samtlige pladser langt den største af de sikrede institutioner. Sølager tager også på den baggrund imod unge fra hele landet. Af bilagene til det under pkt. 2 ovenfor nævnte dagsordenspunkt "Orientering om samråd vedrørende anbringelse i sikret afdeling år 2002" til brug for Frederiksborg Amt, Socialudvalgets møde den 28. april 2003 fremgår det at samrådet i år 2002 (i årets første kvartal, går jeg ud fra) havde behandlet i alt 40 ansøgninger fordelt på 9 amter (heri medtaget Københavns Kommune) og 21 kommuner. Af de 40 ansøgninger var 8 fra Fyns Amt, 7 fra henholdsvis Frederiksborg, Århus og Københavns Amter og 5 fra Københavns Kommune.

Sølager tager imod såvel drenge som piger, men har kun sjældent piger. På tidspunktet for inspektionen var der ingen piger anbragt på Sølager.

Jeg går ud fra at pigerne anbringes på en af de afdelinger (Spidsen og Nøddebakken) hvor Sølager følger den praksis at aflåse værelsesdørene om natten.

Det fremgår af materialet vedrørende Nøddebakken at indsatte piger på denne afdeling så vidt muligt skal indkvarteres i værelse 8, og at pigerne ikke må opholde sig på drengenes værelse eller omvendt.

Langt de fleste anbragte på Sølager er af anden etnisk herkomst end dansk; udstrækningen heraf blev under inspektionen anslået til mellem 80% og 90%. Som nævnt ovenfor under pkt. 2 er langt størsteparten af de unge anbragt på Sølager i varetægtsurrogat. Det fremgår af amtets tilsynsrapport af 8. december 2004 at der på tidspunktet for tilsynet var 10 unge anbragt i varetægtsurrogat, 3 unge med ungdoms-sanktion og én ung som var anbragt med henblik på pædagogisk/psykologisk observation.

På tidspunktet for inspektionen var som nævnt kun 20 af de 29 pladser besat. (På tidspunktet for amtets tilsyn var belægningsgraden endnu lavere (14 pladser besat, jf. lige ovenfor). Det blev under inspektionen på forespørgsel oplyst at efteråret normalt er en meget travl årstid på Sølager, og at 2003 derfor var meget atypisk. Under inspektionen blev det oplyst at grunden hertil måske kan være at der på dette tidspunkt blev afviklet en (generel) afspadseringspukkel hos politiet efter afslutningen af det danske formandskab for EU.

Jeg beder Sølager og amtet om at oplyse hvor mange pladser der var besat den 27. oktober 2004. Hvis belægningsgraden også på dette tidspunkt var relativt lav, beder jeg om en udtalelse om belægningsgraden fra Sølager og amtet.

Under inspektion af den sikrede institution Koglen i december 2001 oplyste denne institution at den forudså at ungdomssanktionen ville give problemer med stærke vs. svage unge. De på dette tidspunkt forholdsvis nye regler forventede institutionen ville medføre at institutionen ville modtage unge med en langt større aldersspredning end hidtil – fra 14 og helt op til 20 år. Ledelsen på Koglen udtrykte i forbindelse med inspektionen bekymring for hvorvidt institutionen ville være i stand til at håndtere de relativt ældre beboere. Ledelsen ønskede at få en garanti fra amtet om at de unge med ungdomssanktion ikke bliver placeret sammen med beboere som opholder sig i institutionen med henblik på pædagogisk/psykologisk observation. Jeg bad i rapporten Ringkøbing Amt om en redegørelse for forholdet.

I fortsættelse heraf oplyste og anførte ombudsmanden bl.a. følgende i rapport af 12. maj 2003 vedrørende inspektion den 9. december 2002 af den sikrede institution Stevnstortet:

”I den foreløbige rapport bad jeg (i kursiv) Stevnstortet om at oplyse om denne institution har samme opfattelse som Koglen. Jeg bad herunder Stevnstortet om at oplyse om de erfaringer som institutionen hidtil har haft med placering af varetægtsarrestanter og dømte, herunder unge der er idømt ungdomssanktion, sammen med unge der er anbragt med hen-

blik på pædagogisk/psykologisk observation. Jeg bad i den forbindelse om at få oplyst hvor mange af hver kategori unge som institutionen hidtil har haft.

Stevnsfortet har i sin udtalelse oplyst at det ikke er Stevnsfortets opfattelse at aldersspredningen er et væsentligt problem da forskellene i modenhed i forvejen viser et spænd fra 10 år til alderssvarende. Stevnsfortet har videre oplyst at Stevnsfortet har overvejelser om at dele de to afdelinger op i en afdeling for varetægtsanbragte og en afdeling for afsonere og personer der er idømt ungdomssanktion. Det vil medføre mere ensartede retigheder med hensyn til udgang, besøg og lignende. Med hensyn til pædagogisk anbragte finder institutionen det ønskeligt om disse kunne anbringes særskilt på afdelingerne.

Med hensyn til kategorien af de unge som institutionen hidtil har haft, har Stevnsfortet oplyst at der er tale om 76 varetægtssurrogatanbragte, 6 afsonere, 8 med ungdomssanktion, 3 i pædagogisk observans og 2 øvrige.”

Det bemærkedes i rapporten at man havde noteret sig det som Stevnsfortet havde oplyst og anført, og at dette ikke gav anledning til bemærkninger.

Jeg har noteret mig at anbringelsesårsagen på Sølager i ca. 80% af tilfældene er varetægtsfængsling i surrogat, jf. pkt. 2 ovenfor. Jeg har endvidere samme sted noteret mig de statistiske oplysninger for 2002.

Jeg beder om at få oplyst hvor mange af hver kategori unge som institutionen har haft i 2003 og – hvis statistikken giver mulighed for det – i første halvår af 2004.

Jeg beder Sølager om at oplyse om Sølager deler den opfattelse som Koglens daværende ledelse gav udtryk for. Jeg beder endvidere Sølager om oplysninger om efter hvilke principper de unge varetægtssurrogatanbragte og de øvrige grupper af unge anbringes på de seks afdelinger. Jeg beder desuden, på samme måde som i forhold til Stevnsfortet, om oplysninger om de erfaringer som Sølager hidtil har haft med placering af varetægtssurrogatanbragte og dømte, herunder unge der er idømt ungdomssanktion, sammen med unge der er anbragt med henblik på pædagogisk/psykologisk observation.

5. Forplejning

Maden tilberedes på hver afdeling for sig med hjælp fra den (de) af de unge som har "tjansen". Vedkommendes opgaver består i at hjælpe den køkkenansvarlige blandt personalet eller "køkkendamen" med den daglige madlavning. Herudover skal tjansen dække bord, sætte i opvaskemaskinen og tømme opvaskemaskinen dagen igennem, jf. f.eks. arbejdsgrundlaget for Udsigten.

Under inspektionen klagede en af de unge på Spidsen over at der blev serveret den samme mad flere dage i træk. Den samme unge klagede endvidere over at maden på Spidsen var meget dyrere end på Udsigten hvorfra den unge var blevet overflyttet pga. undvigelse.

Under den afsluttende samtale efter besigtigelsen af afdelingerne i Hundested blev det oplyst at der ikke burde være forskel på maden på de enkelte afdelinger og derfor heller ikke på prisen. Ledelsen oplyste at dette ville blive undersøgt nærmere. Det blev endvidere oplyst at emnet (også) ville indgå i amtets tilsynsrapport.

Af amtets tilsynsrapport af 8. december 2003 fremgår følgende under overskriften "Husholdning":

"De unge deltager efter beskrivelsen på skift i 'tjansen', hvor de deltager i madlavning og rengøring. De unge fortæller, at hvis de ikke deltager i tjansen, skal de være på deres værelser indtil kl. 15. På enkelte afdelinger (Buen, Villaen) fortalte de unge, at de selv må sørge for mad, hvis de ikke deltager i madlavningen. De unge på Villaen var enige om, at de i nogle situationer bliver kollektivt afstraffet.

Det er tilsynets opfattelse, at de unge ikke i tilstrækkelig grad er i stand til og motiveret for at gøre grundigt rent og der er behov for, at de får den nødvendige støtte af personalet, især på afdelingerne Udsigten og Nøddebakken."

De emner som den unge bragte op over for mig, blev ifølge referatet af evalueringsmødet den 10. december 2003 ikke berørt på mødet, lige som de ikke er medtaget i opfølgningsskrivelsen af 12. februar 2004 fra Frederiksborg Amt til Sølager.

Jeg beder Sølager om at oplyse om forholdet (om forskel i prisen på mad) har været undersøgt nærmere således som det under inspektionen blev oplyst at det ville blive. I givet fald beder jeg Sølager meddele mig resultatet heraf.

Hvis det på nuværende tidspunkt er muligt, beder jeg amtet om at oplyse i hvilke situationer de unge på Villaen mente sig kollektivt afstraffet, jf. citatet ovenfor fra tilsynsrapporten.

Af amtets delrapporter vedrørende de enkelte afdelinger fremgår indirekte at det er opfattelsen blandt de unge som tilsynet talte med, at de unge ingen indflydelse – eller ingen stor indflydelse – har på den ugentlige madplan. I delrapporten om Buen er det anført at de unge nogle gange bliver inddraget i udarbejdelsen af madplanen, men at de gerne ville have mere indflydelse herpå.

Vedrørende Villaen er det anført at de unge på det ugentlige elevmøde kan fremkomme med deres ønsker til f.eks. madplanen. I delrapporten om denne afdeling er herefter oplyst følgende:

”De unge oplyste, at de ønsker at få varieret kost ikke f.eks. oksekød på 4 forskellige måder 4 dage i træk.”

Spørgsmålet om de unges indflydelse på deres egen hverdag – og herunder på madplanen – er ikke (selvstændigt) vurderet af amtet i tilsynsrapporten af 8. december 2003 med delrapporter. Spørgsmålet er heller ikke berørt i forbindelse med opfølgningen på tilsynet. Jeg forstår at bl.a. madplanen drøftes på ugentlige elevmøder.

Jeg beder Sølager om at oplyse i hvilket omfang institutionen giver de unge indflydelse på og ansvar for madplanen på den enkelte afdeling.

6. Beskæftigelse og undervisning

Ud over arbejdet som ”tjans”, jf. ovenfor under pkt. 5, har de unge mulighed for at arbejde på afdelingernes forskellige værksteder – for så vidt angår de unge der er anbragt på Villaen og Buen, værkstederne i Håndværkerhuset. Dagbeskæftigelsen er ikke baseret på produktion, men tænkt som en anden form for aktivitet end de der foregår om aftenen, jf. f.eks. arbejdsgrundlaget for Udsigten. I smedeværkstedet på Nøddebakken produceres der dog havegrill, brændeovne, forskellige lamper og basketballkurve med henblik på salg ud af huset. Hvis de unge ikke deltager i dagbeskæftigelsen, modtager de ingen arbejdspenge, men alene lommepege, og de skal endvidere opholde sig på deres værelse i arbejdstiden (og må ikke se fjernsyn).

Det blev under inspektionen oplyst at der er lærere tilknyttet alle seks sikrede afdelinger, og at alle de unge således har mulighed for at modtage undervisning. På tidspunktet for rundgangen i afdelingerne i Hundested foregik der undervisning i skolestuen på Spidsen hvor to unge blev undervist samtidig. Jeg besigtigede derfor ikke dette undervisningslokale.

Amtet har i delrapporten vedrørende Spidsen oplyst og anført følgende om undervisningslokalet dér:

”Rummet er meget lille – virker trangt – med reoler på væggene med undervisningsmaterialer. Der er i rummet et lille bord med 2 stole. Adspurgte oplyste afdelingslederen, at selvom det er ene-undervisning, der foregår, er der ikke mange unge som modtager tilbudet. Det oplyses, at når der er så få, der vælger undervisningstilbudet, er det fordi de unge ofte har haft meget problematiske skoleforløb i folkeskolen, og at det er vanskeligt at motivere de unge, som kommer på institutionen.

Rummet virker ikke indbydende og attraktivt indrettet til formålet.”

I tilsynsrapporten af 8. december 2003 har amtet anført følgende vurdering af afdelingernes undervisningslokaler generelt, de unges muligheder for skoleundervisning og undervisningen på tidspunktet for tilsynet:

"Herudover kan tilsynet konstatere, at de lokaler, der er indrettet til skoleundervisning på 5 af de 6 afdelinger, efter tilsynets opfattelse er små, kedelige og uinspirerende. Den sidste afdeling har ikke indrettet undervisningslokale.

...

I de unges beskrivelser af afdelingernes undervisningstilbud fremgår det, at de unge selv må bede om at blive undervist, og at det er de unges oplevelse, at undervisningen ikke bliver etableret med det samme. På 2 af afdelingerne (Nøddebakken og Udsigten) fremgår det dog af de unges beskrivelser, at der i en periode ikke har været en lærer, men at de kan tilbydes undervisning umiddelbart efter efterårsferien.

...

Tilsynet kan konstatere, at der ikke p.t. på nogen af afdelingerne foregår undervisning, selvom de unge på flere afdelinger Buen og Villaen har udtrykt et ønske herom. ..."

Amtet har som (sammenfattende) vurdering anført følgende i rapporten:

"Det er tilsynets opfattelse, at det er et område der er lavt prioriteret, og at der bør gøres en indsats for at motivere de unge, da uddannelse og arbejde er en vigtig del af unges liv. De unge, der anbringes på en sikret afdeling, bliver fjernet fra deres almindelige skoletilbud eller arbejde hvilket kan medføre en øget risiko for yderligere marginalisering."

I referat af 17. december 2003 af det tidligere nævnte evalueringsmøde den 10. december 2003 efter amtets tilsyn er anført følgende:

"Vedr. undervisning: Bliver der kigget på, det er ikke rentabelt at have undervisning på alle afdelinger, på Sølager arbejdes der på at samle undervisningen i skolen, man venter på at de børn der går der pt. får andet sted. Skolen skal så hegnes ind før den kan tages i brug. Der blev orienteret om at man på Sølager råder over en del undervisningsmateriale, som kan lånes. Og at undervisning generelt prioriteres meget højt."

I referat af 12. februar 2004 af det efterfølgende møde den 11. februar 2004 er om undervisning oplyst følgende:

”Sølager er ved at organisere en egentlig lærergruppe, der bl.a. skal fungere som fagligt bagland.

Der er tilknyttet 1 lærer pr. 2 sikrede afdelinger og 2 lærere til Engholm [en åben behandlingsafdeling med 5 pladser; min bemærkning].

På grund af sygdom påtager Engholms lærere sig ekstra opgaver på de sikrede afdelinger.

Alle unge der ønsker det, får således et undervisningstilbud, om end det ikke er på det ønskede niveau.

Arbejdet med at etablere det tidligere Bakkens skole som en samlet skole til de sikrede afdelinger er påbegyndt. Samtidig blev der igangsat arbejde med at etablere en erstatningsskole til Engholms børn. Af økonomiske grunde er den sidste del af arbejdet stillet i bero pt.”

Jeg beder Sølager om at oplyse om hvor langt institutionen på nuværende tidspunkt er kommet med planerne om en samlet skole til de sikrede afdelinger – og om planerne også inkluderer de sikrede afdelinger i Skibby.

Jeg beder endvidere Sølager om nærmere oplysninger om undervisningstilbuddene, omfanget af tildelte timer og undervisningens karakter (ene-/holdundervisning).

Under Folketingets Ombudsmands inspektion af den sikrede institution Stevnstortet blev det oplyst at Stevnstortet har et samarbejde med Handelsskolen i Næstved som giver de unge anbragte på Stevnstortet mulighed for at modtage fjernundervisning. Det blev endvidere oplyst at denne undervisningsform er en succes.

Jeg beder Sølager om at oplyse om institutionen har overvejet noget lignende.

7. Lommepenge/arbejdspenge

De unge modtager lommepenge, tøjpenge og arbejdspenge efter vejledende takster som er fastsat af Amtsrådsforeningen og Kommunernes Landsforening. De vejledende takster kan ses på KL's hjemmeside. Arbejdspengene er størst hvis den unge deltager i egentlig produktion eller modtager undervisning. Beløbet er mindre hvis der

er tale om hobbypræget arbejde. Hvis den unge vægrer sig ved at arbejde, bliver den unge, som ovenfor nævnt, "kun" tilskrevet lommepenge.

Afdelingerne er pengeløse, sådan at forstå at de unge ikke må have rede penge på sig. De unges penge sættes ind på en konto som der trækkes på f.eks. ved køb i de enkelte afdelingers købmandsforretning/kiosk ("Biksen"). Samme fremgangsmåde følges hvis besøgende ønsker at give den unge penge.

Om Sølagers modregning i de unges lomme- og tøjpenge fremgår følgende af amtets tilsynsrapport af 8. december 2003:

"Tilsynet har fået bekræftet, at på 2 af afdelingerne bliver de unge trukket i såvel lomme- som tøjpenge hvis de ødelægger noget på afdelingen. På de øvrige afdelinger har de unge ikke nævnt denne problemstilling, men har omtalt, at de får udbetalt det cirkulærestemte lomme- og tøjpengebeløb, uanset om de deltager i afdelingens aktivitet/værkstedstilbud eller ej.

Det er tilsynets opfattelse, at praksis med at trække de unge i lomme- og tøjpenge ikke er i overensstemmelse med Socialministeriets vejledning nr. 4 af 16. januar 2002 om særlig støtte til børn og unge under pkt. 199 særligt om lommepenge, beklædning, gaver m.v. Herudover er tilsynet bekymret over, at de 2 afdelinger ikke pt. har en administrativ praksis, der bevirker, at der umiddelbart kan udleveres opgørelser over de unges lomme- og tøjpengeregnskab."

Om det sidstnævnte punkt – de unges aflønning og opgørelsen heraf – fremgår det endvidere af tilsynsrapporten at det på tidspunktet for tilsynet var amtets vurdering at der var forskelle mellem afdelingerne på hvor mange timer de unge kan blive og bliver aflønnet for. Det var endvidere vanskeligt for tilsynet at overskue principperne for udarbejdelsen af det fælles afregningsskema.

Om afregning af arbejdspenge fremgår det af referatet af evalueringsmødet den 10. december 2004 at Sølager på dette tidspunkt havde udarbejdet en mere overskuelig lønseddel, og at det nye system i fremtiden ville blive brugt på alle de sikrede afdelinger.

Jeg går ud fra at der samtidig hermed er skabt overensstemmelse mellem afdelingernes praksis for hvor mange timer de unge kan blive og bliver aflønnet for. Jeg beder for en ordens skyld Sølager om at oplyse herom.

Jeg foretager mig i øvrigt ikke mere vedrørende spørgsmålet om afregning af arbejdspenge ud over at udbede mig et eksemplar af den nye lønseddel.

Om det tidligere nævnte spørgsmål om Sølagers modregning for erstatningskrav i lommepenge mv. fremgår følgende i forbindelse med opfølgningen på amtets tilsynsrapport (det følgende citat er fra referatet af evalueringsmødet den 10. december 2003):

"Vedr. lommepengene og tolkningen af cirkulæret: Mette [Mette Vestergaard, Sølagers forstander; min bemærkning] orienterede om, at hun ikke var enig i den fortolkning, og fortalte at det var noget man havde brugt meget tid på at diskutere på afdelingerne. Der blev givet udtryk for, at de unge ikke skal have ret til at smadre hvad som helst, hvor som helst, uden at det kommer til at koste dem et eller andet. Vil meget gerne have taget denne diskussion op på højere plan.

Fra en af afdelingerne blev der udtrykt utilfredshed med, at afdelingslederen i de unges påhør, af tilsynet blev bedt om at fremkomme med dokumentation for lomme- og tøjpengeregnskab, dette havde senere medført, at en af de unge havde ødelagt en dør, og sagt til afdelingslederen at han ikke måtte trække i hans lommepenge."

Af amtets tidligere omtalte brev af 12. februar 2004 til Sølager (i fortsættelse af opfølgningsmødet den 11. februar 2004) fremgår følgende om erstatning og modregning for erstatningskrav:

"Erstatninger.

...

Sagen drøftes med udgangspunkt i det juridiske begreb 'forholdets (el. sagens) natur'.

Det aftales, at Sølager fremsender en beskrivelse af retningslinierne og en vejledning, der anviser hvordan personalet fagligt forholder sig, når unge har begået handlinger, der vurderes som værende ansvarspådragende og herunder i hvilket omfang, der kan kræves 'erstatning'.

Sølagers ledelse orienteres om, at institutionerne under ingen omstændigheder må anvende børns eller unges tøjpenge til erstatninger.

Sølagers interne retningslinier m.v. skal beskrives i forhold til gældende praksis:

- At der kun kan kræves erstatning i forhold til nærmere definerede forsætlige handlinger (bagatelgrænsen beskrives).
- At erstatningerne skal stå i rimeligt mål i forhold til den enkelte unges samlede situation, psykisk, socialt og økonomisk.
- At retningslinierne håndhæves på en sådan måde, at det er muligt for den enkelte medarbejder at legalisere normbrud, f.eks. for at forhindre at en episode udvikler sig voldeligt eller den unge føler sig krænket o. lign. (vejledningen).
- At anvendelsen af sanktionsmuligheden begrænses mest muligt.
- At retningslinierne er i overensstemmelse med normerne på ungeområdet i almindelighed."

Jeg forstår umiddelbart citatet ovenfor på den måde at Frederiksborg Amt har en praksis som ikke følger dansk rets almindelige erstatningsregler, men som indskrænker institutionernes muligheder for at kræve erstatning i forhold hertil. Jeg henviser til at der i citatet ovenfor henvises til "nærmere definerede forsætlige handlinger [min understregning]". Og jeg beder amtet om nærmere oplysninger om praksis.

Jeg går ud fra at Sølager nu har udarbejdet de ovenfor nævnte retningslinjer og den nævnte vejledning og beder om at få tilsendt et eksemplar af begge dele.

Jeg beder endvidere amtet om at oplyse om amtet har haft bemærkninger til Sølagers retningslinjer/vejledning, og i bekræftende fald oplyse hvilke.

Jeg går ud fra at henvisningen til cirkulæret ("tolkningen af cirkulæret" i referatet af evalueringsmødet den 10. december 2003 skal læses som en henvisning til den ovenfor nævnte vejledning nr. 4 af 16. januar 2002, pkt. 199, udsendt af Socialministeri-

et). Og jeg beder amtet om nærmere at beskrive hvori uenigheden mellem på den ene side Sølager og på den anden side amtet (tilsynet) består.

Jeg beder amtet om at sende mig Sølagers oplysninger og de oplysninger som jeg i øvrigt har bedt om, gennem Socialministeriet med henblik på at ministeriet kan fremkomme med de bemærkninger som beskrivelsen ovenfor og det yderligere materiale om spørgsmålet som fremkommer, giver ministeriet anledning til.

Om tøjpenge står følgende i det materiale som jeg har modtaget om Spidsen (i afsnittet om den unges faste udgifter pr. uge):

”...

Tøjkonto* max: 118 kr.

*Tøjkontoen er dine penge, en sikkerhed for at du kan købe et par bukser, sko eller andet, når du har behov.”

De vejledende takster fra KL og Amtsrådsforeningen indeholder ikke oplysninger om tøjpenge, men alene en bemærkning om at den unge skal beholde halvdelen af det indtjente til lommepege og beklædning. (Der er endvidere angivet et minimum for dette samlede beløb).

Jeg beder Sølager om at oplyse om alle afdelinger praktiserer en sådan opsparingsordning. Og jeg beder samtidig Sølager – og amtet – om en udtalelse om hjemmelen for opsparingsordningen.

8. Fritidsaktiviteter og fællesskab

Om de unges muligheder for aktiviteter i fritiden fremgår følgende af amtets tilsynsrapport:

”Det er tilsynets opfattelse, at de unge på alle afdelinger har muligheder for at spille div. spil, se tv, video, og styrketræne. De unge har ligeledes

på alle afdelinger mulighed for at se tv på egne værelser. De unge er enige om, at weekenderne på afdelingerne er kedelige, og at der ikke er noget at lave.”

Jeg forstod under inspektionen at i hvert fald nogle af værkstederne også har åbent uden for arbejdstiden.

Jeg beder Sølager om at oplyse om det er rigtigt forstået, og i bekræftende fald om dette kun er om aftenen på hverdage eller også i weekender.

Under inspektionen blev det endvidere oplyst at de unge kan spille fodbold, billard, fodboldspil og badminton/volley.

Jeg går ud fra at der med de sidstnævnte aktiviteter først og fremmest har været tænkt på hallen i Skibby som på tidspunktet for inspektionen var ved at blive indrettet, og som jeg ovenfor under pkt. 3.11. har spurgt til.

Jeg beder for en ordens skyld Sølager om at bekræfte dette (jeg er herved opmærksom på at den under pkt. 17 nævnte folder om Spidsen (stilet til forældrene) indeholder oplysninger om at de unge på Spidsen kan benytte gårdhaven til fodbold, basketball, volleyball og badminton).

Jeg så endvidere – bl.a. på Nøddebakken og Udsigten – et bordtennisbord.

Bag ved Nøddebakkens bygninger ligger en gokartbane. Det blev under inspektionen oplyst at banen på daværende tidspunkt ikke blev brugt, idet ingen af bilerne fungerede. Det blev endvidere oplyst at Nøddebakkens personale afventede at de unge blev så interesseret i igen at køre gokart at de tog initiativ til at reparere bilerne. De unge på Nøddebakken var efter det oplyste på tidspunktet for inspektionen ikke til at formå til at komme på værkstedet.

Jeg beder Sølager om at oplyse om bilerne nu er repareret, og om gokartbanen således igen kan bruges af de unge.

Under inspektionen noterede jeg mig at der på afdelingerne Spidsen, Nøddebakken, Buen og Villaen var et selvstændigt computerrum (eller computere opstillet i et "aktivitetsrum" (Villaen)), eller også fremgår dette af amtets tilsynsrapport af 8. december 2003 med delrapporter.

Jeg beder Sølager om at oplyse om der også er computere til rådighed for de unge på Udsigten og Bungalowen. Jeg beder endvidere Sølager om at oplyse om der er fastsat retningslinjer for brugen af computerne så det sikres at alle de unge der ønsker det, får adgang hertil. Jeg beder tillige oplyst om de unge der ikke har brev- eller besøgskontrol, har mulighed for (sammen med en voksen) at benytte Internettet.

Flere af afdelingerne har et rum med videobånd. På Spidsen har de unge efter det oplyste mulighed for at se videofilm efter kl. 15.30. På Udsigten kan personalet sætte film på således at de unge kan se film på værelserne. Udsigten og Nøddebakken har indrettet sig således at den ene afdeling indkøber videofilm og den anden dvd-film, og afdelingerne bytter så indbyrdes. Det blev oplyst at filmene af økonomiske grunde ofte bliver købt brugt.

Der gælder forskellige regler afdelingerne imellem for de unges muligheder for at se fjernsyn efter sengetid. Af reglerne for Bungalowen fremgår således følgende:

"Reglerne for TV på værelset er følgende: fra 22.30 til 02.00 vælger de unge en kanal på receiveren så denne vises på værelset. Efter kl. 02.00 er det nattevagten der vælger hvilken kanal der skal ses".

Under punktet "Dagens rutiner" fremgår følgende af Villaens skriftlige regler:

"Kl. 22.30 Du skal være på dit værelse og her har du mulighed for at se lidt fjernsyn. Det er personalet der bestemmer, hvornår dette slutter, så du er frisk til næste dag. ..."

På Nøddebakken kan de unge ifølge det skriftlige materiale om denne afdeling se fjernsyn "efter behov og lyst dog ikke under måltider eller i værkstedernes arbejdstid".

Jeg beder om en udtalelse fra Sølager – og fra amtet – om disse (tilsyneladende) meget forskellige regler og baggrunden herfor.

Umiddelbart kan man læse Nøddebakkens regler således at de unge kan se fjernsyn hele natten. Årsagen til amtets forundring i tilsynsrapporten vedrørende Nøddebakken ("Endvidere er tilsynet forundret over at maskin- og smedeværkstedet, som er professionelt og velorganiseret indrettet, ikke opleves som interessant og vedkommende for 'de unge' som tilsynet talte med.") kunne måske søges heri.

Jeg beder om at Sølager og amtet i udtalelserne kommer ind herpå.

Jeg kan til orientering for Sølager og amtet oplyse at ombudsmandens rapport om inspektionen af Stevnfortet indeholder følgende oplysninger om de tilsvarende regler på denne institution:

"De unge har tv med video på værelserne, og der er fælles tv og video på hver afdeling, men tv'et på værelset må først tændes kl. 22.30. Det er, som nævnt under pkt. 5, muligt for personalet at slukke centralt for tv-apparaterne. Om aftenen indtil kl. 22.30 kan de unge se tv eller video i opholdsstuen. De unge træffer i fællesskab beslutning om hvilken kanal eller film der skal ses. De unge på afdelingen vælger tillige i fællesskab hvilken tv-kanal der skal vises efter kl. 22.30 og indtil kl. 8.00. De unge kan låne en – og kun en – videofilm hver aften som kan ses efter indlåsning kl. 22.30, og det er gratis. Der må ifølge en intern regel kun ses videofilm som kommer fra institutionens eget videotek.

Hvis den unge ønsker at se tv og video om aftenen, skal han/hun være oppe om morgenen inden kl. 8.30 og video og parabolkanal skal vælges inden kl. 9.00.

Hvis de unge ikke er oppe om morgenen, fratages de adgangen til at se tv, spille PlayStation mv. næste aften, så det sker som regel kun få gange.”

Ombudsmanden har tidligere behandlet spørgsmålet om udlejning af tv-apparater til indsatte i landets arresthuse, herunder størrelsen af den leje som arresthuset (staten) kan opkræve. De indsatte i arresthusene har ikke tilladelse til at medbringe eget fjernsyn, men i modsætning til de unge på de sikrede institutioner/afdelinger har de indsatte i arresthusene heller ikke adgang til at se fjernsyn i fællesrum, hvorfor de kun kan se fjernsyn hvis de lejer et tv-apparat af eller gennem arresthuset. Efter forelæggelse for Statsrevisorerne og Rigsrevisor erklærede ombudsmanden sig enig i at kriminalforsorgen på de årlige finanslove har bevillingsretlig (og materiel) hjemmel til at opkræve betaling fra de indsatte i kriminalforsorgens institutioner for leje af tv-apparater under forudsætning af at lejeindtægten svarer til den aktuelle udgift. Direktoratet for Kriminalforsorgen har bestemt at der højst må opkræves 5 kr. om dagen i leje for udlejning af tv-apparater til de indsatte.

En (amts)kommunal opgave der medfører indtægter (eller udgifter), kan (heller) ikke iværksættes uden bevillingsmæssig hjemmel i det kommunale budget eller ved særlig bevilling, jf. Morten Engberg m.fl., Forvaltningsret, 2. udgave (2002), s. 678, og kommunestyrelseslovens § 40. Om betaling for kommunale ydelser kan henvises til omtalte værk s. 720 ff.

Hvad angår størrelsen af den leje som de unge på Sølager betaler for at have fjernsyn på værelset, fremgår det af det modtagne materiale vedrørende Spidsen, Villaen, Buben og Nøddebakken at de unge får trukket 25 kr. pr. uge fra deres konto hvis de har fjernsyn på værelset. Der foreligger ingen oplysninger om dette spørgsmål vedrørende Udsigten og Bungalowen.

Jeg beder Sølager om at oplyse om de unge der indtil videre har været anbragt i institutionen på grundlag af straffelovens § 74 a, har givet anledning til (særlige) problemer.

9. Kontakt til omverdenen mv.

9.1. Besøg

Politiet kan i forhold til de unge der er anbragt i varetægtssurrogat, træffe beslutning om nægtelse af eller kontrol med besøg (som kan indbringes for retten til prøvelse) og om kontrol med brevveksling og telefonsamtaler eller anden kommunikation, jf. retsplejelovens §§ 771-773, § 108, stk. 4, i lov om social service (nu lovbekendtgørelse nr. 708 af 29. juni 2004) og magtanvendelsesbekendtgørelsens § 1, stk. 7. Kontrol med brevveksling, telefonsamtaler og anden kommunikation kan i øvrigt kun ske hvis der foreligger en afgørelse herom fra børn- og ungeudvalget, jf. § 108, stk. 2, i lov om social service og magtanvendelsesbekendtgørelsens § 14, stk. 1.

Sølagers besøgsregler fremgår af arbejdsgrundlaget for (nogle af) de enkelte afdelinger (Spidsen, Nøddebakken og Udsigten). Jeg har ikke modtaget besøgsregler for Villaen, Bungalowen og Buen idet det materiale som jeg har modtaget vedrørende disse afdelinger, slutter med overskriften "Besøg", og altså ikke med den dertil hørende tekst.

Jeg beder Sølager om at oplyse hvilke regler for besøg der gælder for disse afdelinger.

På Spidsen kan de unge modtage besøg af familie og venner. Antallet af besøgende venner er dog begrænset til tre. Besøg skal anmeldes dagen før besøget, og den besøgende skal medbringe billedlegitimation.

Det fremgår af materialet vedrørende Nøddebakken at den nærmeste familie og en eventuel kæreste må komme på besøg med det samme mens venner først må komme

Jeg går ud fra at også disse afdelinger opkræver 25 kr. pr. uge for tv-apparater, men beder for en ordens skyld Sølager om at bekræfte denne antagelse.

Jeg noterede mig ikke om de unge har mulighed for selv at medbringe et fjernsyn eller om der gælder et forbud herimod lige som på Stevnstortet. Tilsvarende gælder spørgsmålet om ture ud af huset.

Jeg beder Sølager om oplysninger om hvorvidt de unge har mulighed for selv at medbringe fjernsyn.

Jeg beder endvidere Sølager om at oplyse om der for de unge der har modtaget dom, arrangeres ture ud af huset når de opfylder de tidsmæssige betingelser for udgang, og hvor ofte de i givet fald finder sted.

Det fremgår af det materiale som jeg har modtaget om Sølager, at institutionen råder over/har adgang til to fritidshuse på henholdsvis Mors og Møn. Herudover råder Sølager over en båd og et antal kanoer.

I fortsættelse af mit spørgsmål ovenfor beder jeg Sølager om at oplyse om og i bekræftende fald i hvilket omfang de unge i de sikrede afdelinger kan benytte disse (ekstraordinære) muligheder for fritidsbeskæftigelse.

Under inspektionen af Koglen tilkendegav denne institution at den var usikker på om grønne udgange fortsat ville være mulige efter den ændring af klientellets sammensætning som forventedes at følge af den nye ungdomssanktion. Institutionen anførte at hvis der er unge i institutionen som ikke kan leve op til det ansvar som følger af de frie forhold på de grønne udgange, vil det nødvendigvis få konsekvenser for de øvrige unge i institutionen.

på besøg når den unge har været på afdelingen i fire uger. Den unge kan kun få to venner på besøg på Nøddebakken. Vennerne skal forinden være godkendt af politiet.

Af arbejdsgrundlaget for Udsigten fremgår det at alle besøgende med undtagelse af den nære familie bliver checket hos politiet. Det fremgår endvidere at personer som er kendt i kriminalregistret, som hovedregel ikke bliver lukket ind.

Om begrænsning i antallet af besøgende venner fremgår følgende af reglerne for Udsigten:

”Eleverne kan få besøg af 2 venner ad gangen. Det bør tilstræbes at der ved besøg af familien ikke kommer for mange ad gangen.”

Hvis reglerne læses efter deres ordlyd, betyder det at der på Udsigten – i modsætning til Nøddebakken – ikke gælder nogen begrænsning for det antal venner som den unge kan få besøg af (medmindre de altså – tilfældigvis – skulle komme samtidig).

Jeg går dog ud fra at det ikke er sådan reglerne skal forstås.

Det fremgår endvidere af arbejdsgrundlaget for Udsigten at afdelingen kan afholde kontrollerede besøg hvis politiet har givet tilladelse til det, at et kontrolleret besøg skal gennemføres uden fysisk kontakt mellem parterne og skal finde sted på kontoret, og at der under besøget kun må tales dansk medmindre den kontrollerende pædagog kan varetage kontrollen på et andet sprog. Det fremgår endvidere at alle effekter som de besøgende ønsker at overdrage til den unge, skal afleveres til personalet med henblik på kontrol før effekterne (eventuelt) gives videre til den unge.

Jeg går ud fra at reglen om at de besøgende som hovedregel kontrolleres af politiet, er fælles for alle afdelinger. Jeg går endvidere ud fra at Sølager indhenter samtykke fra de besøgende før der indhentes oplysninger om de pågældende hos politiet.

Som det fremgår, er reglerne for besøg på de enkelte afdelinger i øvrigt ikke ens, heller ikke tilnærmelsesvis. Jeg sigter herved bl.a. til antallet af venner som den unge må modtage besøg af, og til tidspunktet for modtagelse af besøg af venner i forhold til hvornår den pågældende unge er startet på afdelingen. Jeg bemærker i sidstnævnte forbindelse at fristen på fire uger der gælder for Nøddebakken (før den unge kan få besøg af venner), næsten er identisk med den oplyste gennemsnitlige opholdstid på Sølager (på en måned, jf. ovenfor under pkt. 2).

Jeg beder Sølager om en udtalelse om det som jeg har forudsat og anført ovenfor, og om besøgsreglerne i øvrigt.

Jeg har ovenfor forudsat at alle afdelinger indhenter oplysninger om de besøgende – med undtagelse af forældre – hos politiet. Det fremgår som nævnt af materialet fra Udsigten at personer som er kendt i kriminalregistret, som hovedregel får afslag på at komme på besøg.

Jeg kan til orientering for Sølager oplyse at ombudsmanden i rapporten vedrørende inspektion af Den nye Ungeinstitution Grenen har oplyst og anført følgende:

”Under inspektionen blev det oplyst at tidligere straffede ikke kan få tilladelse til at besøge en ung på Grenen, men at der dog gøres undtagelser herfra hvis der er tale om den unges forældre. Begrundelsen herfor er at institutionen ønsker at undgå kriminel snak/påvirkning i forbindelse med besøg. Det blev i den forbindelse oplyst at institutionen kun får oplysninger om hvorvidt den der anmoder om besøg, er straffet, men ikke om hvad vedkommende er straffet for. Oplysningerne indhentes telefonisk fra politiet, men institutionen taler eventuelt efterfølgende herom med den der anmoder om besøg, og forholder sig på denne baggrund konkret til de modtagne oplysninger.

Som jeg tilkendegav under inspektionen, må der i hvert enkelt tilfælde foretages en konkret vurdering af om besøgstilladelse skal afslås, og det forhold at en person er straffet, kan således ikke i sig selv begrunde afslag på besøgstilladelse. Afgørelsen skal træffes på et fuldt ud tilstrækkeligt oplysningsgrundlag.

Jeg går ud fra at institutionen i overensstemmelse hermed fremover vil indhente oplysninger ikke kun om hvorvidt den der ansøger om besøg, er straffet, men tillige om hvad de pågældende er straffet for, og på grundlag heraf vil foretage en konkret vurdering af om ansøgningen om besøg skal afslås. Jeg går ud fra at institutionen i den forbindelse vil overveje fremover at indhente oplysningerne skriftligt i stedet for mundtligt i form af en udskrift fra registret. Hvis oplysningerne fortsat indhentes mundtligt, går jeg ud fra at institutionen gør notat om de oplysninger der fås fra politiet (og fra de besøgende). Jeg henviser til offentlighedslovens § 6.

Jeg beder om at modtage underretning om institutionens fremtidige fremgangsmåde for så vidt angår indhentelse af oplysninger om besøgende hos politiet, herunder om der eventuelt fastsættes interne retningslinjer herom."

Nærmere oplysninger om i hvilken udstrækning og på hvilket grundlag Sølager træffer afgørelse om afslag på besøg, fremgår ikke af det foreliggende materiale.

Under henvisning til ovenstående beder jeg Sølager om at oplyse hvilke oplysninger institutionen modtager fra politiet – og på hvilken måde oplysningerne modtages. Jeg beder endvidere Sølager om at sende mig (kopi af) de tre sidste afgørelser om afslag på besøg som institutionen har truffet forud for den 27. oktober 2004. Jeg beder endvidere om kopi af de til afgørelserne hørende akter.

På Udsigten er der mulighed for besøg alle ugens dage i tidsrummet 19.30-22.00, på lørdage og søndage dog kl. 13-17. Kontrolleret besøg kan finde sted alle ugens dage fra kl. 16-17. Om Spidsen fremgår det af den nedenfor under pkt. 17 nævnte folder til forældrene at der er besøgstid mandag-fredag kl. 16-21, lørdag kl. 13-22 og søndag kl. 13-21. Af materialet vedrørende Nøddebakken fremgår det at der er mulighed for kontrolleret besøg på tirsdage og torsdage kl. 17-18 og i weekenderne kl. 16-17. Hvornår der er mulighed for "almindeligt" besøg på Nøddebakken, fremgår ikke.

Jeg beder Sølager om oplysninger herom og om besøgstiden på de øvrige afdelinger. Jeg beder endvidere Sølager om at oplyse om varighed af besøg og om antallet af besøg der kan afvikles på én gang.

9.2. Telefonering

De unge kan ringe ud på nærmere angivne dage og tidspunkter. De nærmere regler fremgår kun sporadisk (og indirekte) af det materiale som jeg har modtaget. I materialet om Nøddebakken er der henvist til "seddelen med ringetider" som angiveligt også skulle indeholde oplysninger om besøgstiderne. Jeg har ikke modtaget et eksemplar af denne ringeseddel.

Jeg beder Sølager om nærmere oplysninger for alle afdelinger om de unges muligheder for at ringe ud (og pårørendes muligheder for at ringe til den unge).

Over for unge der er anbragt i varetægtssurrogat, kan politiet som nævnt ovenfor i medfør af retsplejeloven træffe bestemmelser om forbud og/eller kontrol med brevveksling, besøg, telefonsamtaler og anden kommunikation, jf. også magtanvendelsesbekendtgørelsens § 1, stk. 7. Børn- og ungeudvalget har endvidere, som nævnt samme sted, efter socialservicelovens § 108, stk. 2, hjemmel til med nærmere angivne undtagelser at træffe afgørelse om kontrol med brevveksling, telefonsamtaler og anden kommunikation (hvis det er nødvendigt af hensyn til barnets eller den unges sundhed eller udvikling), jf. også magtanvendelsesbekendtgørelsens § 14, stk. 1. Af bekendtgørelsens § 14, stk. 3, 2. pkt., fremgår det at kontrol af telefonsamtaler i form af medhør kun må finde sted med samtykke fra barnet eller den unge. Ønsker barnet eller den unge ikke at der sker medhør ved en indgående telefonsamtale, kan samtalen afbrydes med en forklaring til den der har ringet op, jf. § 14, stk. 4, 2. pkt. Er der tale om en udgående samtale, føres samtalen ikke, jf. § 14, stk. 5, 2. pkt. Der er således ikke hjemmel i disse bestemmelser for institutionen til (ud fra en konkret vurdering) at bestemme at en samtale skal overhøres.

9.3. Udgang

For så vidt angår personer der er anbragt i varetægtssurrogat i f.eks. en sikret institution, fremgår det af retsplejelovens § 765, stk. 5, at justitsministeren efter forhandling med socialministeren og sundhedsministeren kan fastsætte regler om meddelelse af

tilladelse til udgang mv. når der ikke i øvrigt (i rettens kendelse) er taget stilling her- til. I medfør af bl.a. denne bestemmelse har Justitsministeriet udstedt en bekendtgø- relse om udgangstilladelse til personer der er anbragt i hospital eller institution i hen- hold til strafferetlig afgørelse eller i medfør af farlighedsdekret, nu bekendtgørelse nr. 200 af 25. marts 2004 der trådte i kraft den 15. april 2004. Denne bekendtgørelse afløser bekendtgørelse nr. 680 af 10. juli 2000 som således var gældende på tids- punktet for inspektionen. Af § 7, stk. 2, i den nugældende bekendtgørelse (og § 4, stk. 2, i den tidligere bekendtgørelse) fremgår det at personer der er anbragt i vare- tægtssurrogat bl.a. på en sikret afdeling, ikke uden rettens godkendelse må forlade afdelingen. Når "særlige omstændigheder" taler derfor, kan institutionens ledelse dog med politiets samtykke give tilladelse til udgang med ledsager fra afdelingen eller fra institutionens område for et kortere tidsrum, jf. § 7, stk. 3, i den nugældende be- kendtgørelse (og § 4, stk. 3, i den tidligere bekendtgørelse).

Ifølge magtanvendelsesbekendtgørelsens § 12, stk. 3, kan institutionens leder med samtykke fra politiet meddele unge der er anbragt i varetægtssurrogat, tilladelse til udgang af kort varighed når den unge har et "uafviseligt behov" herfor.

I sagen vedrørende inspektionen af den sikrede institution Stevnsfortet har ombuds- manden udtalt at han går ud fra at Justitsministeriet – der har kompetencen til at fast- sætte regler om udgang til varetægtssurrogatanbragte, jf. retsplejelovens § 765, stk. 5 – har godkendt indholdet af magtanvendelsesbekendtgørelsens § 12, stk. 3, selv om den ikke svarer helt til § 4, stk. 3, i bekendtgørelse nr. 680 af 10. juli 2000, herunder ikke medtager kravet om at udgang skal være med ledsager. Ombudsmanden har henvist til at magtanvendelsesbekendtgørelsen ifølge bekendtgørelsens indledning er udfærdiget efter forhandling med Justitsministeriet. Socialministeriet har i en udtalel- se af 2. september 2004 i sagen om inspektionen af Den nye Ungeinstitution Grenen bekræftet at bekendtgørelsen er udsendt efter forhandling med Justitsministeriet, og ombudsmanden har i den efterfølgende rapport anført at han har forstået dette sådan at Justitsministeriet har godkendt indholdet af magtanvendelsesbekendtgørelsens § 12, stk. 3.

Arbejdsgrundlaget for Udsigten indeholder regler for udgang, men kun for vare-tægtssurrogatanbragte. Det fremgår bl.a. at der "kun kan ansøges i det tilfælde hvor der kan argumenteres for et uafviseligt eller stærkt pædagogisk hensyn", jf. kravet i bekendtgørelsens § 12, stk. 3, om et "uafviseligt behov". I håndbogen for Den nye Ungeinstitution Grenen er som eksempler på et sådant behov nævnt behandling på hospitalet/indbringelse til skadestuen.

I det materiale som jeg har modtaget om de øvrige afdelinger, er der ikke regler om udgang.

For unge der er idømt ungdomssanktion, kan justitsministeren efter forhandling med socialministeren fastsætte regler om meddelelse af tilladelse til udgang mv. til unge der er anbragt i sikret afdeling, jf. straffelovens § 74 a, stk. 4. Ovennævnte bekendtgørelse nr. 200 af 25. marts 2004 er udstedt også i medfør af denne bestemmelse. Magtanvendelsesbekendtgørelsens § 12, stk. 4, henviser til bemyndigelsesbestem-melsen i straffelovens § 74 a, stk. 4.

Bemyndigelsen i straffelovens § 74 a, stk. 4, har ikke indtil udstedelsen af denne be- kendtgørelse været udnyttet. Under inspektionen efterlyste Sølager – og amtet – ge- nerelle regler om udgang til denne gruppe af unge, og jeg oplyste på den baggrund at ombudsmanden ville tage spørgsmålet op i forhold til Justitsministeriet.

Den 5. november 2003 skrev ombudsmanden følgende til ministeriet (j.nr. 2003-2796-600):

"Med lov nr. 469 af 7. juni 2001 indførtes den såkaldte ungdomssankti- on, jf. straffelovens § 74a.

Efter straffelovens § 74a, stk. 4, kan justitsministeren efter forhandling med socialministeren fastsætte regler om bl.a. udgang til personer som er undergivet en ungdomssanktion.

Under min inspektion den 30. oktober 2003 af de sikrede afdelinger i Specialinstitutionen Sølager gav institutionen og Frederiksborg Amt hvorunder institutionen hører, udtryk for at fraværet af centralt fastsatte

administrative regler har gjort og gør det vanskeligt at administrere ungdomssanktionen på en ensartet måde.

Jeg forstår at Justitsministeriet primo juli 2003 har sendt et udkast til en bekendtgørelse i høring.

Idet jeg henviser til ombudsmandslovens § 17, stk. 1, beder jeg Justitsministeriet om nærmere oplysninger om sagen – herunder om hvornår ministeriet forventer at bekendtgørelsen kan udstedes.”

Den 13. november 2003 orienterede Justitsministeriet ombudsmanden om at ministeriet på baggrund af de indkomne høringssvar havde indledt forhandlinger med Socialministeriet om den endelige udformning af bekendtgørelsen, og at ministeriet forventede at bekendtgørelsen ville kunne træde i kraft i begyndelsen af 2004. Ombudsmanden meddelte herefter den 24. november 2003 ministeriet at han ikke foretog sig mere i sagen på det foreliggende grundlag.

Regler om udgang til unge der er idømt ungdomssanktion, findes nu i §§ 4-6 i bekendtgørelsen af 25. marts 2004. Det fremgår heraf (§ 4, stk. 1) at lederen af institutionen kan træffe afgørelse om udgang uden ledsagelse uden for afdelingens område af højst 3 timers varighed inden for samme døgn (nr. 1), med ledsagelse, herunder af nærtstående, uden for afdelingens område af mere end 3 timers varighed uden overnatning når tilladelsen gives enkeltvis (nr. 2), og med henblik på uopsættelig indlæggelse på hospital (nr. 3). I sidstnævnte tilfælde skal den politimester (Politidirektøren i København) i hvis kreds sagen er behandlet, underrettes herom. Efter § 4, stk. 2, træffer politimesteren afgørelse i fem nærmere angivne tilfælde, mens statsadvokaten efter § 4, stk. 3, træffer afgørelse om udgang der ikke er omfattet af stk. 1 og 2. Politimesterens og statsadvokatens afgørelser træffes efter indstilling fra institutionens leder, jf. § 4, stk. 4. I § 5, stk. 1, er det angivet hvilke forhold der skal lægges vægt på ved afgørelsen af om der bør gives udgang, og § 5, stk. 2, indeholder tidsmæssige betingelser der dog efter § 5, stk. 3, vil kunne fraviges når særlige omstændigheder taler derfor. § 6, stk. 1, indeholder generelle betingelser for tilladelser til udgang, og § 6, stk. 2 og 3, giver mulighed for i det konkrete tilfælde at fastsætte andre vilkår for tilladelsen, herunder nærmere angivne vilkår.

Justitsministeriet har som nævnt udstedt de efterlyste regler om udgang til unge der er idømt ungdomssanktion, og jeg foretager mig ikke mere vedrørende spørgsmålet om udgang til denne gruppe af unge i henseende til min inspektion af Sølager.

For så vidt angår unge der anbringes i f.eks. en sikret institution efter straffuldbyrdelseslovens § 78 med henblik på afsoning, fremgår det af pkt. 24 i vejledning nr. 68 af 5. juli 2002 om anbringelse af dømte i institution mv. uden for fængsel eller arresthus at der i de tilfælde hvor der findes et regelsæt på institutionen, ved anbringelsen fastsættes vilkår om at den dømte undergiver sig disse regler. Er der ikke fastsat bestemte regler gældende for de personer der har ophold på stedet, fastsættes bl.a. vilkår om at den dømte kun forlader institutionen efter forudgående aftale med personalet, at den dømte kun forlader institutionen med ledsagelse af personalet, eller at den dømte kun forlader institutionen efter personalets nærmere bestemmelse, dog ikke i videre omfang end svarende til reglerne om udgang fra åbent fængsel. Der er ikke regler om udgang til afsonere i magtanvendelsesbekendtgørelsen, men i § 11 som er omtalt nedenfor, er der regler om placering af sådanne unge uden for afdelingen i en kortere periode.

For så vidt angår unge der er anbragt i en sikret institution på grundlag af § 4, nr. 1-3, i magtanvendelsesbekendtgørelsen findes der regler om samvær og kontakt mellem forældrene og barnet i § 57 i loven om social service og pkt. 145ff i vejledning nr. 4 af 16. januar 2002 om særlig støtte til børn og unge. I vejledningens pkt. 155 er regler om kontakt med andre end forældrene.

I magtanvendelsesbekendtgørelsens § 11 er det anført at amtskommunen i det amt hvor institutionen er beliggende, efter indstilling fra institutionens leder kan træffe afgørelse om at børn eller unge som er omfattet af bekendtgørelsens § 4, nr. 1-3 og 5, dvs. unge der er anbragt på farlighedskriterium, socialpædagogisk grundlag eller efter straffuldbyrdelseslovens § 78, stk. 2, "for en kortere periode kan placeres" uden for afdelingen hvis placeringen er sikret via tæt voksenkontakt. Amtskommunens afgørelse kan kun iværksættes for unge der er anbragt efter § 4, nr. 1-3, med kommu-

nens samtykke og for unge der er anbragt efter § 4, nr. 5, med samtykke fra Direktoratet for Kriminalforsorgen. Ombudsmanden har i sagen vedrørende inspektionen af den sikrede institution Stevnstortet bedt Socialministeriet om at oplyse nærmere om hvad denne bestemmelse tager sigte på. Socialministeriet har i ministeriets udtalelse af 2. september 2004 i sagen oplyst at der ikke foreligger en fast afgrænsning af hvornår der er tale om placering for en kortere periode. Det vil således afhænge af den konkrete situation, herunder af hvornår formålet med en sådan placering anses for opfyldt. Som et eksempel på en placering efter bekendtgørelsens § 11 har Socialministeriet nævnt et ophold af en uges varighed i et sommerhus med tæt voksenkontakt, "undertiden betegnet mandsopdækning". Socialministeriet har videre anført at formålet med en placering efter § 11 f.eks. kan være at en eller to pædagoger får en god kontakt til den unge, eller at adskille en meget voldelig ung fra øvrige på afdelingen for at forebygge yderligere voldelige episoder der kan betyde en ekstra belastning for såvel den unge som de øvrige på afdelingen. Ministeriet har bemærket at der i sidstnævnte situation kan være et særligt grundlag for at arbejde med anger management.

Det fremgår af § 14, stk. 1, i bekendtgørelsen af 25. marts 2004 at institutionens leders afgørelse efter bekendtgørelsens § 4, stk. 1 (udgang til unge der er idømt ungdomssanktion), og § 7, stk. 3 (udgang til unge der er anbragt i varetægtssurrogat), ikke kan påklages. Politimesterens afgørelser efter § 4, stk. 2, kan påklages til statsadvokaten hvis afgørelse ikke kan påklages, jf. § 14, stk. 3. Statsadvokatens 1. instansafgørelse efter bekendtgørelsens § 4, stk. 3, kan påklages til Rigsadvokaten hvis afgørelse ikke kan påklages, jf. § 14, stk. 2.

10. Sundhedsmæssig bistand

Under inspektionen blev det oplyst at afdelingerne i Skibby på tidspunktet for inspektionen var uden læge. Af et brev af 4. december 2004 fra Sølager til amtet (vedrørende faktuelle rettelser til amtets tilsynsrapport) fremgår det at Nøddebakken og Udsigten førhen tilbød de unge en helbredsundersøgelse hvor lægen kom på afdelin-

gen, og at det var denne serviceordning som på tidspunktet for inspektionen var blevet opsagt af lægehuset i Skibby.

Af referatet af det tidligere nævnte møde den 11. februar 2004 (som opfølgning på amtets tilsyn med de sikrede afdelinger) fremgår under overskriften "Alment helbredscheck" følgende:

"Ledelsen oplyser, at det lokale lægehus har opsagt den mundtlige aftale om lægecheck i forhold til de unge. Begrundelsen er, at de unge der anbringes i sikrede afdelinger ikke udløser basishonoraret.

Bruger- og Kommuneservice arbejder med sagen."

Jeg forstår umiddelbart at der kun er problemer med den sundhedsmæssige bistand for så vidt angår afdelingerne i Skibby (Nøddebakken og Udsigten). Jeg beder amtet om at oplyse om dette er rigtigt forstået, og om oplysninger om hvorvidt problemet fortsat består.

11. Euforiserende stoffer mv.

Det fremgår af Sølagers medarbejderbog at der ikke må forefindes eller indtages alkohol eller stoffer på institutionen, og at beslutningen truffet af samarbejdsudvalget er gældende for både de unge, medarbejdere og gæster. Forbudet gælder dog ikke undtagelsesfrit.

Dette spørgsmål blev ikke nærmere drøftet under inspektionen.

Under henvisning hertil – og til oplysningerne ovenfor under pkt. 10 om de i hvert fald på et tidspunkt manglende muligheder for sundhedsmæssig bistand – beder jeg Sølager om en udtalelse.

Under inspektion den 7. december 2001 af den sikrede institution Koglen blev det oplyst at de ansatte på Koglen heller ikke må lugte af alkohol når de møder på arbejde. Det fremgår også af det pågældende afsnit i medarbejderhåndbogen at hvis der undtagelsesvist ved særlige lejligheder er blevet serveret alkohol for medarbejderne, må der ikke serveres for de medarbejdere "som senere samme dag skal møde elever, forældre, plejefamilier, sagsbehandlere m.v."

Jeg forstår på denne baggrund at Sølagers regler skal forstås på samme måde som de ovenfor nævnte regler gældende for Koglen.

Jeg kan til orientering for Sølager oplyse at der i ombudsmandens rapport vedrørende inspektionen af Den nye Ungeinstitution Grenen bl.a. er anført følgende i tilknytning til spørgsmålet om euforiserende stoffer:

"Det er i Grenens interne regler anført at institutionen ikke har hjemmel til at kropsvisitere de unge. Det er tillige anført at institutionen kan ransage de unges værelser.

I håndbogen er en udateret kopi af et brev fra amtet hvori det er anført at der ikke er hjemmel i serviceloven til at ransage de unges værelser. Det er dog samtidig anført at kommunen ved at anbringe en ung på en døgninstitution overdrager en del af sit tilsyn efter servicelovens § 55, stk. 1, til institutionen, og at det ud fra almindelige rimelighedsbetragtninger og døgninstitutionens bistandsudøvelse er i orden at ransage den unges værelse ved mistanke om at pågældende har øl, spiritus, stoffer, våben eller tyvekoster på sit værelse. Det fremgår endvidere at dette er drøftet med Socialministeriet der var enig heri.

Som svar på min anmodning i kursiv i den foreløbige rapport til Socialministeriet om en udtalelse herom, har ministeriet i udtalelsen af 2. september 2004 anført følgende:

'... Det bemærkes hertil, at ministeriet ikke fører notater over al den generelt vejledende virksomhed, ministeriet giver til borgere og offentlige myndigheder.

Ministeriet har i forbindelse med den generelt vejledende virksomhed over for flere tilkendegivet, at der ikke i bekendtgørelsen er hjemmel til

at foretage ransagning. Bistandsudøvelsen i de enkelte institutioner sker på driftsherrens, i dette tilfælde Århus Amts, ansvar.

Ministeriet har generelt vejledende, muligvis i forhold til Århus Amt, tilkendegivet, at der af ordensmæssige grunde måtte antages at være en vis adgang til de unges værelse. En rengøring foretaget af den unge og en fra personalet i samarbejde kunne måske være en fremkommelig mulighed.'

Jeg anmoder amtet om nærmere at redegøre for grundlaget for amtets opfattelse som den er udtrykt i ovennævnte udaterede brev vedrørende spørgsmålet om ransagning.

Jeg har ingen bemærkninger til Socialministeriets opfattelse hvorefter der af ordensmæssige grunde må antages at være en vis adgang til de unges værelser, men jeg beder Socialministeriet om at uddybe det anførte om at '[e]n rengøring foretaget af den unge og en fra personalet i samarbejde ... måske [kunne] være en fremkommelig mulighed.'

Under inspektionen fik jeg udleveret kopi af et brev af 8. december 2003 som forstanderen på den sikrede institution Koglen på vegne af forstanderne på alle de sikrede institutioner havde sendt til Socialministeriet vedrørende spørgsmålet om legitimering af eksisterende praksis med hensyn til undersøgelse af de unges beklædning og bagage ved ophold på de sikrede institutioner. Det er understreget at der ikke er tale om et ønske om personlig visitation af de unge.

Som svar på min anmodning i den foreløbige rapport om en kopi af ministeriets svar i den anledning har Socialministeriet sendt mig en kopi af ministeriets svar af 9. januar 2004, sendt pr. e-mail. Ministeriet har heri oplyst at den nye magtanvendelsesbekendtgørelse blandt andet skal forholde sig til særlige regler i forhold til afdelinger som forudsættes at skulle kunne modtage meget voldelige unge og unge med psykiske lidelser, men at den også kan forholde sig til andre spørgsmål, herunder det spørgsmål som er rejst (om visitation af beklædning og bagage).

Jeg går således ud fra at spørgsmålet overvejes i forbindelse med udfærdigelsen af den nye magtanvendelsesbekendtgørelse, og på denne baggrund foretager jeg mig ikke mere vedrørende dette spørgsmål."

Ombudsmandsinstitutionen har ikke modtaget svar på ovenstående på nuværende tidspunkt.

12. Personaleforhold mv.

Spørgsmålet om personalebemandingen og -sammensætningen blev kun kort berørt under inspektionen.

Under henvisning hertil og til brug for kommende inspektioner af andre sikrede institutioner beder jeg Sølager om en oversigt over disse forhold.

Af Sølagers medarbejderhåndbog fremgår følgende om medarbejdernes forhold til pressen – efter en indledende sætning i kursiv om at alle i Danmark har ret til at udtale sig:

”Man skal være opmærksom på, at man som medarbejder på Sølager, arbejder på en institution som ofte har stor mediebevågenhed.

... Man kan, i den bedste mening, udtale sig til pressen om noget, man mener at kende til, men ofte genkender man ikke sine udtalelser i aviser næste dag.

Institutionen har derfor besluttet at det er *forstander* og eller den *udpegede stedfortræder* der udtaler sig til pressen, og der henvises til disse [Sølagers kursivering; min bemærkning].

Der kan imidlertid godt være andre medarbejdere der udtaler sig. I så fald er det et bevidst valg, efter drøftelse med forstander og eller stedfortræder.

Har man udtalt sig til medierne på en sådan måde, at det kan give indtryk af, at det er Sølagers officielle mening eller holdning, har man pligt til at orientere sin afdelingsleder, der skal orientere videre til forstander og eller stedfortræder, snarest muligt.”

Jeg forstår at Sølager med reglerne om personalets forhold til pressen har ønsket at give udtryk for at det alene er forstanderen eller den udpegede stedfortræder der kan udtale sig til pressen – på institutionens vegne. At det forholder sig således, fremgår for så vidt også af reglerne, jf. citatet ovenfor.

Efter min opfattelse kan reglerne imidlertid misforstås således at de indeholder et forbud til personalet mod at udtale sig – også som privatperson. Jeg henstiller på den baggrund til Sølager at overveje om reglerne kan udformes mere klart.

Jeg beder om underretning om resultatet af min henstilling.

13. Vold mv.

Det materiale som jeg har modtaget om de sikrede afdelinger, indeholder kun lidt om spørgsmålet om vold de unge indbyrdes og vold begået af en ung mod en medarbejder.

Af arbejdsgrundlaget for Udsigten fremgår bl.a. følgende:

”... Såfremt der er tale om vold mellem elever skal dette stoppes omgående med ethvert til rådighed stående middel. Det skal herefter vurderes om det er muligt at beholde de implicerede på afdelingen sammen, eller om der i samråd med visitationen skal søges en anden placering til en eller flere elever.

Hvis der er tale om vold mod en medarbejder, hvilket heldigvis sker meget sjældent, skal dette naturligvis også stoppes omgående. Det vil være en uholdbar situation hvis medarbejderen efterfølgende skal møde på vagt, mens eleven stadig er på afdelingen. Der skal derfor rettes henvendelse til visitationen med henblik på omplacering af eleven. Såfremt dette, i sjældne tilfælde, ikke kan lade sig gøre, kan medarbejderen tilbydes at arbejde på en anden afdeling så længe den unge er hos os.

Som det er tilfældet med trusler skal den skadeslidte, hvad enten der er tale om en medarbejder eller en elev, overveje om volden skal politianmeldes. Der ligger en væsentlig beskyttelse og et vigtigt signal i at politianmelde disse episoder, men det er op til den enkelte person at afgøre.

Al vold mod medarbejdere skal anmeldes som intern arbejdsskade. ...”

Om spørgsmålet om vold – og anmeldelsen heraf til politiet – fremgår følgende af den tidligere nævnte rapport vedrørende inspektionen af Den nye Ungeinstitution Grenen:

”Grenen har i håndbogen angivet en voldspolitik (udstukket den 26. august 2003) som revideres en gang om året. Tyngden i denne politik ligger på forebyggelsesområdet. Det fremgår i øvrigt heraf at institutionens ledelse efter en voldssituation overtager ansvaret, og at det således ikke er den voldsramte der afgør hvad der skal ske. Det gælder også spørgsmålet om hvorvidt forholdet skal anmeldes til politiet. Det er anført at der som hovedregel skal ske anmeldelse hvis der har været tale om direkte vold eller overgreb – såvel fysisk som psykisk. Der skal tillige hurtigst muligt efter episoden ske udfyldelse af indberetninger, herunder til Arbejdstilsynet og Arbejdsskadestyrelsen. Personalet undervises i selvforsvar mv.”

Jeg beder Sølager om at oplyse om der gælder regler for de andre sikrede afdelinger svarende til dem der gælder for Udsigten. Hvis dette er tilfældet, beder jeg Sølager – og amtet – om at oplyse om det har været overvejet at lade institutionen overtage ansvaret for om en voldssituation skal anmeldes til politiet, således som det er sket vedrørende Grenen.

Jeg beder endvidere Sølager oplyse om medarbejderne på Sølager i lighed med medarbejderne på Grenen modtager undervisning i selvforsvar.

En af de unge som jeg talte med på Spidsen, var blevet overflyttet til denne afdeling fordi han var undveget fra Udsigten.

Jeg beder Sølager om at oplyse om omfanget af problemet med undvigelse.

14. Købmandshandel

Hver afdeling har en butik (”biksen”) hvor de unge kan købe kioskvarer. Betalingen foregår som nævnt ved at de unge, der ikke må have kontante penge til deres rådighed, trækker på deres ”konto” på afdelingen.

Om biksen på Villaen er i det materiale som udleveres til den unge ved indflytningen, oplyst følgende:

”Biksen har åbent hver dag fra kl. 08.00 – 08.30, hvor der kan handles cigaretter, slik og sodavand. Biksen åbner igen fra kl. 12.00 – 13.00, hvor der kan købes sodavand, chips og lignende dog **IKKE** cigaretter. Hvis man ikke står op til tiden, kan man ikke handle, og må derfor vente til næste dag. Går du i seng igen efter indkøb, kan du ikke handle dagen efter. Der kan max. købes 20 cigaretter om dagen.”

Jeg går ud fra at denne beskrivelse også passer på biksen i de øvrige afdelinger.

Hvis de unge ønsker at købe andre varer end de varer der føres i biksen, kan det ske ved henvendelse til personalet. Bortset fra tiden umiddelbart efter ankomsten til Sølager og indtil den unge får sin første løn, kan der ikke foretages indkøb for den unge medmindre den unge har det fornødne beløb på sin konto.

15. Tilsyn

Amtsrådet har pligt til at føre tilsyn med hvordan de amtskommunale opgaver løses. Tilsynet omfatter både indholdet af tilbuddene og den måde opgaverne udføres på. Dette fremgår af § 39 i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område (nu lovbekendtgørelse nr. 72 af 6. februar 2004).

Som det fremgår ovenfor, har amtet i oktober/november 2003 ført tilsyn med de sikrede afdelinger på Sølager, jf. tilsynsrapport af 8. december 2003 (med delrapporter). Tilsynet vedrørte de fysiske rammer, rengøring og vedligeholdelse, de unges muligheder for medbestemmelse og for skoleundervisning og de unges indtjening. Tilsynet vedrørte også mere specielle emner som Sølagers modregning i lomme- og tøjpenge og spørgsmålet om aflåsning af værelsesdøre om natten. Tilsynet vedrørte endvidere spørgsmålet om hvorvidt Sølagers ydelser til de unge står mål med ydelseskataloget (Sølagers ydelser i form af modtagelse, alment helbredscheck, regler, møder, undervisning, værksteder/aktiviteter, husholdning, fritid, lomme- og tøjpenge, indtjenings- og indkøbsmuligheder). Tilsynet blev foretaget af en pædagogisk konsulent og en specialkonsulent. Til rapporten knytter sig en oversigt over hvem der var kontakt med på institutionen under tilsynet, og på hvilken måde tilsynet blev udført.

Tilsynet var et anmeldt tilsyn.

Om den anvendte tilsynsmetode fremgår følgende af tilsynsrapporten:

”Tilsynene er udført i overensstemmelse med de af Socialudvalget godkendte metoder, og følgende er anvendt:

Model A: Gennemgang af skriftligt materiale.

Model B: Besøg på institutionerne, rundvisning og samtale med ledelsen.

Model Da: Samtale med de unge.”

Efter inspektionen modtog jeg efter anmodning social- og psykiatريفorvaltningens rapport fra maj 2000 med titlen ”METODEUDVIKLING OG TILSYN” og undertitlen ”Evaluering – overvejelser” som der i tilsynsrapporten er henvist til, jf. citatet lige ovenfor.

Jeg anmoder amtet om at oplyse om der i øvrigt er udarbejdet generelt materiale om tilsynsfunktionen. I givet fald beder jeg om kopi heraf.

Jeg beder tillige amtet om at oplyse nærmere om kontakten i øvrigt med institutionen.

Til orientering kan jeg oplyse at ombudsmanden i forbindelse med inspektionen den 9. december 2002 af den sikrede institution Stevnstøtten har oplyst og anført følgende om Storstrøms Amts tilsyn med denne institution (tilsynets uafhængighed af den institution som der føres tilsyn med, jf. opfølgingsrapport af 24. marts 2004):

”Til orientering kan jeg oplyse at jeg i forbindelse med inspektion af bosteder som også er omfattet af amternes tilsynsforpligtelse efter retssikkerhedslovens § 39 (nu lovbekendtgørelse nr. 72 af 6. februar 2004), har udtalt mig om det forhold at den samme konsulent (de samme konsulenter) som indgår i det daglige samarbejde, også fører tilsyn med bostedet. I min endelige rapport af 11. august 2003 vedrørende min inspektion af bostedet Bramsnæsvig udtalte jeg således følgende:

'Som jeg gjorde opmærksom på under inspektionen, er det ikke uproblematisk at den samme konsulent (de samme to konsulenter) som indgår i det daglige samarbejde, også fører tilsyn med bostedet efter retssikkerhedslovens § 39. Denne vurdering bygger på det forhold at et løbende samarbejde – som utvivlsomt er nødvendigt og meget nyttigt – næppe kan undgå at kompromittere tilsynsmyndighedens uafhængighed. Det er væsentligt for begge parter – både bostedet og amtet – at der under et tilsynsbesøg er klare retningslinjer og klarhed over hvem der undersøger og hvem der undersøges. Jeg er naturligvis opmærksom på at Roskilde Amt er et mindre amt, og at de ansatte på dette område derfor kender hinanden i større omfang end dette er tilfældet i større forvaltninger. Jeg er også opmærksom på at amtet under et eventuelt skærpet tilsyn (niveau 3) nedsætter en til lejligheden sammensat gruppe på tværs af de tre fagområder på Social- og Sundhedsforvaltningens område.

Når den konsulent der står for den daglige kontakt også varetager tilsynet med det pågældende bosted, kommer konsulenten i et vist omfang til at undersøge sig selv. Konsulenten har løbende vejledt og bistået bostedet med forhold der indgår i tilsynet og kan derfor vanskeligt karakteriseres som uafhængig. Konsulenten kan vanskeligt undgå at blive medansvarlig for forholdene på bostedet – i hvert fald for så vidt angår de forhold som konsulenten er blevet bedt om råd om. Gennemførelse af tilsynsbesøg på et bosted som konsulenten kender godt og dagligt har kontakt med, forudsætter efter min opfattelse klarhed over hvilken 'rolle' konsulenten har hvornår. Denne klarhed er vanskelig at opnå.

Tilsynet på voksenområdet i Roskilde Amt varetages som det fremgår af de to samme pædagogiske konsulenter der varetager det daglige samarbejde. Man kunne overveje at lade den konsulent der ikke har den daglige kontakt med det pågældende bosted gennemføre tilsynsbesøget, men dette gør efter min opfattelse ikke uafhængigheden meget større, idet den ene kollega så kommer til at undersøge den anden.

Efter min opfattelse kunne Roskilde Amt overveje at lade en udenforstående person (evt. fra en anden afdeling i forvaltningen) forestå tilsynsbesøgene. Jeg er opmærksom på at dette forudsætter at den pågældende har et godt kendskab til området.

Jeg beder Roskilde Amt oplyse hvad mine bemærkninger giver anledning til med hensyn til at sikre en passende uafhængighed af bostedet for den eller de personer der udfører tilsynsbesøget.'

Amtet oplyste i den anledning at de to pædagogiske konsulenter havde fordelt primærkontakten til de enkelte bo- og dagtilbud mellem sig i en nordlig og sydlig del af amtet. I forbindelse med almindelige tilsynsbesøg deltog begge konsulenter. Det betød i praksis at den ene konsulent havde et større kendskab til det pågældende sted end den anden. Dette forhold

betragtede Roskilde Amt som en styrke i forhold til både indhold og udbytte af tilsynet.

I en opfølgingsrapport af 27. januar 2004 udtalte jeg herefter følgende:

'Det forhold at de to pædagogiske konsulenter har fordelt primærkontakten til de enkelte bo- og dagtilbud imellem sig således at den ene konsulent har et større kendskab til det tilbud hvor der foretages tilsynsbesøg end den anden, giver efter min opfattelse ikke konsulenterne en større grad af uafhængighed af bostederne. Konsulenterne vil i vidt omfang under et tilsynsbesøg komme til at undersøge sig selv – og hinanden. Dette gælder i hvert fald for så vidt angår de forhold som konsulenterne gennem den løbende daglige kontakt er blevet bedt om råd om.

Jeg forstår at de to pædagogiske konsulenter sammen udfører tilsynsbesøgene uden at andet personale fra forvaltningen deltager.

Under henvisning til mine bemærkninger ovenfor og mine bemærkninger i den endelige rapport henstiller jeg til Roskilde Amt at overveje hvorledes det på en bedre måde sikres at de personer der udfører tilsynsbesøg, for fremtiden er uafhængige af det bosted der føres tilsyn med, herunder om ikke andre ansatte i forvaltningen end de to pædagogiske konsulenter der varetager den løbende kontakt med bostederne, ville kunne inddrages i tilsynsopgaverne. Jeg bemærker igen at jeg er opmærksom på at Roskilde Amt er et mindre amt, og at de ansatte på dette område derfor kender hinanden i større omfang end det er tilfældet i større forvaltninger.

Jeg beder amtet underrette mig om hvad min henstilling giver anledning til.'

Roskilde Amt har i den anledning i en udtalelse af 1. marts 2004 oplyst at amtet har valgt at ændre procedure. Fremover vil tilsynet blive udført af en pædagogisk konsulent sammen med en fuldmægtig (AC) som bl.a. deltager i arbejdet med bostedernes driftsaftaler. Den pædagogiske konsulent vil ikke være den samme som har den kontinuerlige kontakt til bostedet.

Jeg beder Storstrøms Amt om at oplyse hvordan amtet sikrer en passende uafhængighed i forhold til institutionen for den eller de personer der udfører tilsynsbesøg."

Ombudsmandsinstitutionen har med brev af 6. oktober 2004 modtaget svar fra Storstrøms Amt, men ombudsmanden har endnu ikke forholdt sig hertil.

Jeg går ud fra at de personer som for Frederiksborg Amt har den kontinuerlige kontakt med Sølager, ikke tillige varetager tilsynet med institutionen således som det var tilfældet for så vidt angår bostedet Bramsnæsvig.

Jeg beder for en ordens skyld amtet om en udtalelse om spørgsmålet om amtets uafhængighed i forhold til Sølager for den eller de personer der udfører tilsynsbesøg.

Socialministeriet skal efter magtanvendelsesbekendtgørelsens § 3, stk. 3, følge udviklingen inden for anvendelsen af de sikrede afdelinger og skal lejlighedsvis aflægge besøg på institutionerne. Denne opgave ligger, som nævnt i pkt. 2, nu hos Styrelsen for Social Service.

Jeg bad i forbindelse med inspektion af den sikrede institution Koglen Socialministeriet om at oplyse hvornår ministeriet havde aflagt et sådant (sådanne) besøg på Koglen, og jeg bad endvidere om at modtage den rapport/de rapporter som jeg gik ud fra var udfærdiget efter besøget (besøgene).

Socialministeriet oplyste herefter at det seneste besøg på Koglen i henhold til magtanvendelsesbekendtgørelsen (bekendtgørelsens § 3, stk. 3) fandt sted i november måned 1999. Med hensyn til spørgsmålet om udarbejdelse af rapport fra besøget – og de besøg som ministeriet efter en ny procedure nu aflægger i sikrede institutioner/afdelinger – har ministeriet oplyst og anført følgende:

”Besøget i Koglen i 1999 ligger forud for en ny procedure ... og der foreligger ikke rapport/referat fra besøget.

...

Til brug for drøftelser med amt og afdeling har ministeriet i 2001 udarbejdet et skema. Det anvendes som huskeliste i forbindelse med besøg og ved udarbejdelse af en rapport/referat om besøg. Rapporten udarbejdes med henblik på at indgå som internt arbejdsmateriale i ministeriet. Rapporten sendes således ikke til afdeling og/eller amt. Hvis særlige spørgs-

mål måtte dukke op under drøftelsen, følges der særskilt op, telefonisk eller skriftligt alt efter karakteren af spørgsmålene.”

Det blev i forbindelse med opfølgningen af inspektionen af Koglen noteret at der ikke forelå en rapport/referat fra Socialministeriets tilsynsbesøg i 1999 idet dette besøg ligger forud for tidspunktet for indførelse af den nye procedure.

Jeg beder Socialministeriet om at oplyse hvornår ministeriet har aflagt et sådant (sådanne) besøg på Sølager. Hvis dette har været efter tidspunktet for indførelse af den nævnte nye procedure, beder jeg endvidere om at modtage den rapport/de rapporter som er udfærdiget efter besøget (besøgene).

De magtanvendelseskemaer som indsendes til amtet, bliver kontrolleret af amtet.

Hvad angår amtets tilsyn med Sølagers anvendelse af reglerne i magtanvendelsesbekendtgørelsen mv., henviser jeg til pkt. 18 nedenfor.

16. Aflåsning af værelser om natten

Reglerne om isolation fremgår af magtanvendelsesbekendtgørelsens § 1, stk. 5. Efter denne bestemmelse er isolation – bortset fra i to i bekendtgørelsen nærmere beskrevne tilfælde (de i § 1, stk. 9, og § 10 nævnte) – ikke tilladt. Ved isolation forstås efter bestemmelsen ”afsondring i aflåst rum i kortere eller længere perioder”.

Det fremgår udtrykkeligt af bekendtgørelsens § 3, stk. 2, at amtskommunen kan tillade aflåsning om natten af værelser i sikrede afdelinger uden at dette betragtes som isolation.

Bestemmelsen i § 1, stk. 5, indeholder som allerede nævnt en henvisning til bekendtgørelsens § 1, stk. 9, og § 10, men derimod ikke til bestemmelsen i § 3, stk. 2.

Efter min umiddelbare opfattelse ville det både være mere logisk og informativt om dette havde været tilfældet. Inden jeg foretager mig mere, beder jeg Socialministeriet om en udtalelse om det som jeg har anført.

Frederiksborg Amt har efter det oplyste givet tilladelse til Sølager til aflåsning af værelser på de sikrede afdelinger, og Sølager har – for tiden – udnyttet denne tilladelse til aflåsning af værelserne på Spidsen og Nøddebakken.

En sådan aflåsning om natten forudsætter at der er etableret tilkald fra værelserne. Under inspektionen blev tilkald på Spidsen afprøvet – og virkede. Jeg undersøgte ikke om der var tilkald på værelserne på de afdelinger på hvilke amtets tilladelse til indelåsning om natten på tidspunktet for inspektionen ikke blev udnyttet (dvs. afdelingerne Udsigten, Villaen, Buen og Bungalowen).

Jeg beder Sølager om oplysninger herom.

Om Sølagers praksis for aflåsning af værelsesdøre om natten – og amtets vurdering heraf – fremgår følgende af amtets tilsynsrapport af 8. december 2003:

”På 2 af afdelingerne (Spidsen, Nøddebakken) har afdelingslederne oplyst, at de unge bliver låst inde om natten og at der foreligger en tilladelse hertil fra Amtsrådet. På de øvrige afdelinger låses dørene ikke om natten. Det blev oplyst af afdelingsleder fra Udsigten, at han af og til får ønsker fra unge om, at værelsesdøren kan låses om natten pga. konflikter mellem de unge. Det er oplyst, at der foregår flytninger mellem afdelingerne, når det er vanskeligt for afdelingerne at styre de unge.

Tilsynet finder denne forskellige praksis (låste og ikke låste døre) ejendommelig, da der ikke er principielle forskelle i de unges belastningsgrad på de sikrede afdelinger.”

Spørgsmålet blev drøftet på det efterfølgende evalueringsmøde (det tidligere nævnte møde mellem Sølager og Frederiksborg Amt den 10. december 2003). Af mødereferatet fremgår følgende:

"Vedr. de låste døre, en problematik som ledelsen redegjorde for var gennemtænkt og gennemdiskuteret. Principielt var de af den holdning, at de unge ikke skulle låses yderligere inde, men det var en nødvendighed når man havde piger, eller unge hvor der var risiko for mobning, for at kunne beskytte de unge."

Af Frederiksborg Amts brev af 12. februar 2004 (i forbindelse med opfølgningen på amtets tilsyn) fremgår følgende:

"Forskellene mellem afdelingernes praksis beror på et valg i forbindelse med etableringen af de midlertidige pladser og formålet har været, at Sølager skulle gøre erfaringer med forskellige metoder. Behovene for låste/ikke låste døre drøftes løbende."

Jeg har noteret mig at amtet har besluttet ikke nærmere at forfølge det spørgsmål som blev rejst i rapporten, og jeg foretager mig heller ikke noget i den henseende.

Til orientering for Sølager og amtet kan jeg oplyse at ombudsmanden fra behandlingen af en sag som blev oprettet i forbindelse med inspektion den 27. februar 2003 af Arresthuset i Hobro er bekendt med at (visse af) kriminalforsorgens åbne statsfængsler har indført eller vil indføre en praksis hvorefter celledørene aflåses om natten.

I det afsluttende brev vedrørende denne sag skrev ombudsmanden således til Direktoratet for Kriminalforsorgen:

"Den 1. juli 2003 modtog jeg efter anmodning en redegørelse fra direktoratet (i brev af 30. juni 2003) vedrørende omfanget af problemerne med indsattes overgreb på andre indsatte i nattetimerne i de åbne statsfængsler – og herunder Statsfængslet på Kragshovede.

I brev af 28. august 2003 tog jeg det som direktoratet havde oplyst og anført, til efterretning idet jeg samtidig udbad mig underretning om resultatet af direktoratets overvejelser ved årets udgang om de iværksatte tiltag.

Jeg har i fortsættelse af mit brev af 28. august 2003 modtaget direktoratets brev af 6. februar 2004. Direktoratet har i brevet som sin konklusion på tilbagemeldingerne fra de åbne fængsler ved Sdr. Omme, på Søbysøgård og Kragsskovhede anført at erfaringerne med natlig indelåsning er gode, at ordningen synes at have en gunstig effekt på antallet af overgreb mellem indsatte, at ordningen endvidere synes at have formindsket antallet af indsatte/frifodsfolk som på grund af frygt for medindsatte ikke ønsker sig overført til eller indsat i et bestemt fængsel, og at ordningen desuden har medført større tryghed for personalet. Direktoratet har på den baggrund oplyst at ville drøfte indførelse af natlig indelåsning med de øvrige åbne anstalter.

Jeg tager det som direktoratet har oplyst og anført til efterretning og foretager mig ikke mere i sagen.”

Spørgsmålet om låste døre – og herunder særligt den hertil nødvendige tilladelse fra (moder)amtet – blev også rejst af den daværende ledelse på den sikrede institution Koglen under inspektionen af denne institution. (Koglen er en sikret institution i Ringkjøbing Amt som ikke ønskede at give tilladelse til at dørene kunne aflåses).

Til brug for mine overvejelser i forbindelse med inspektion af sikrede afdelinger generelt beder jeg Sølager om en nærmere redegørelse for de erfaringer som institutionen har indvundet vedrørende dette spørgsmål, jf. det der er anført i amtets ovenfor nævnte brev af 12. februar 2004.

17. Vejledning til de unge og forældrene om magtanvendelsesbekendtgørelsens regler

Magtanvendelsesbekendtgørelsen indeholder som allerede nævnt i §§ 23 og 24 regler om at lederen af den sikrede afdeling/institution skal sikre sig at det anbragte barn/den unge og forældremyndighedens indehaver gøres bekendt med reglerne i bekendtgørelsen – og herunder bekendtgørelsens klageregler. Tilsvarende gælder adgangen til at rette henvendelse til det af Folketinget i henhold til grundlovens § 71, stk. 7, nedsatte tilsyn med personer der er underkastet administrativ frihedsberøvelse.

Blandt materialet vedrørende Spidsen er en folder stilet til forældrene til den unge. Folderen findes også oversat til tyrkisk og (går jeg ud fra) arabisk.

Folderen indeholder oplysninger om afdelingen Spidsen i oversigtsform, om hverdagen i afdelingen, fritiden, om besøgs- og telefontider. Derimod indeholder folderen ingen oplysninger om magtanvendelsesbekendtgørelsens regler – og herunder klage-regler.

Jeg beder Sølager om at oplyse om og i givet fald på hvilken – anden – måde Spidsen vejleder forældremyndighedens indehaver om magtanvendelsesbekendtgørelsen (og dennes klage-regler) og tilsvarende de fem øvrige afdelinger. Jeg beder endvidere om oplysning om på hvilken måde afdelingerne vejleder de unge.

18. Gennemgang af konkrete sager

I magtanvendelsesbekendtgørelsen er der som tidligere nævnt bestemmelser om protokollering (skematilførsel) af bestemte former for fysisk magtanvendelse mv. (bekendtgørelsens § 15) og bestemmelser om indberetning til amtskommunen i tilfælde af overtrædelse af bekendtgørelsens regler og anvendelse af nødværge (§ 16). Under inspektionen bad jeg, som nævnt i indledningen, om udlån af institutionens skriftlige materiale vedrørende skematilførsler og indberetninger efter disse bestemmelser i bekendtgørelsen for perioden 15. september 2002 til 15. september 2003 (tidspunktet for varslingen af inspektionen) med henblik på efterfølgende gennemgang; dog kun de seneste 15 sager.

Jeg fik i den anledning efter inspektionen tilsendt 16 (har det vist sig) indberetnings-skemaer. Alle magtanvendelserne (på nær to har det vist sig) lå inden for den periode som jeg under inspektionen bad om materiale fra. Jeg besluttede imidlertid at udskyde min gennemgang af Sølagers sager om magtanvendelse til tidspunktet for den endelige rapport.

Baggrunden herfor var dels at jeg kun i 7 af sagerne havde modtaget (kopi af) det fulde "indberetningsskema", dels at jeg efter min foreløbige gennemgang af de modtagne sager måtte gå ud fra at der kunne foreligge en form for misforståelse vedrørende de sager som jeg havde ønsket at låne.

I den foreløbige rapport anførte jeg følgende herom:

"I alle de modtagne 15 sager har Frederiksborg Amt taget magtanvendelsen til efterretning i henhold til bekendtgørelsens § 2, stk. 1. Heraf følger at amtet har anset Sølagers indberetning af den anvendte magt for omfattet af reglerne i bekendtgørelsens § 15, stk. 1.

Jeg bad, som ovenfor nævnt, om udlån af Sølagers skriftlige materiale vedrørende skematilførsler og indberetninger.

Jeg bad således om udlån af *begge* typer af sager om magtanvendelse.

Jeg går ud fra at Sølager i den periode som jeg har modtaget sager fra, også har haft tilfælde af magtanvendelse som er indberettet til amtet efter bekendtgørelsens § 16, stk. 1. Jeg forstår at jeg enten ikke har udtrykt min anmodning om udlån af sager tilstrækkeligt tydeligt, eller at Sølager har misforstået omfanget af min anmodning om sagsudlån.

Jeg tilbagesender de hidtil modtagne sager (som jeg har modtaget i kopi). Hvis Sølager i den periode som jeg har modtaget sager fra, også har haft tilfælde af magtanvendelse som er indberettet til amtet efter bekendtgørelsens § 16, stk. 1, beder jeg Sølager om at sende mig disse sager, dog således at jeg fortsat ikke modtager mere end 15 sager i alt. Jeg beder endvidere (fortsat) om at modtage de sidste 15 sager forud for varslingen af inspektionen."

Sølager har hertil oplyst at der i den angivne periode ikke har været episoder som har indebåret en overtrædelse af bekendtgørelsens regler eller anvendelse af nødværge, jf. magtanvendelsesbekendtgørelsens § 2, stk. 2. Der har således ikke været tilfælde af magtanvendelse som har skullet indberettes til amtet efter bekendtgørelsens § 16, men alene været episoder som har skullet skemaføres efter bekendtgørelsens § 15. Sølager har endvidere oplyst at Frederiksborg Amt modtager indberetning efter begge bestemmelser på samme skema. Sølager har tillige oplyst at have gennemgået de

sager som jeg returnerede med min foreløbige rapport med henblik på at jeg modtog de anvendte skemaer i deres fulde længde.

To af de modtagne sager vedrører magtanvendelse den 17. september 2003. Inspektionen blev varslet den 15. september 2003.

De to sager ligger udenfor den periode fra hvilken jeg har bedt om udlån af skriftligt materiale, og jeg har derfor set bort fra disse to sager.

Jeg har nedenfor gennemgået det resterende materiale bestående af 14 tilfælde af magtanvendelse i perioden 13. marts til 14. september 2003. Som allerede nævnt har der i alle tilfælde ifølge amtets tilbagemelding til Sølager været tale om magtanvendelse omfattet af magtanvendelsesbekendtgørelsens § 2, stk. 1 (og skemaført efter § 15).

Ved min gennemgang af skemaerne har jeg navnlig haft opmærksomheden henledt på hvorvidt proceduren i forhold til de gældende regler er blevet fulgt. Gennemgangen giver mig anledning til følgende bemærkninger:

18.1. Retsgrundlaget

I magtanvendelsesbekendtgørelsens § 2 er fastsat følgende om fysisk magtanvendelse:

”§ 2. Fysisk magtanvendelse i form af, at barnet eller den unge fastholdes, eller føres til andet opholdssted, er tilladt, såfremt barnet eller den unge enten udviser en sådan adfærd, at fortsat ophold i fællesskabet er uforsvarligt, eller såfremt barnet eller den unge derved forhindres i at skade sig selv. Denne magtanvendelse skal afpasses efter forholdene i den enkelte situation og må ikke gå ud over det strengt nødvendige.

Stk. 2. Handlinger, som har været nødvendige for at modstå eller afværge et påbegyndt eller overhængende uretmæssigt angreb og ikke åbenbart går ud over, hvad der under hensyn til angrebets farlighed, angriberens

person og det angrebne retsgodes betydning er forsvarligt, omfattes af straffelovens bestemmelser om nødværge, hvorefter der kan blive tale om at gå videre i forsvaret end anført i stk. 1. En medarbejder kan således også gribe ind og hjælpe i udøvelsen af nødværge.”

I magtanvendelsesbekendtgørelsen er endvidere fastsat følgende regler om anvendelse af isolation i sikrede afdelinger:

”§ 1.

...

Stk. 5. Isolation er, bortset fra de i stk. 9 og § 10 nævnte tilfælde, ikke tilladt. Ved isolation forstås afsondring i aflåst rum i kortere eller længere perioder.

...

Stk. 9. ... Retten kan efter retsplejelovens regler bestemme, at unge, der er anbragt i sikret afdeling i stedet for varetægtsfængsling, helt eller delvis afskæres fra kontakt med andre.”

...

§ 10. For en ung anbragt i sikret afdeling kan institutionens leder undtagelsesvis træffe bestemmelse om anbringelse af den unge i særlige isolationsrum, når der er overhængende fare for, at denne skader sig selv eller andre. Isolationen må kun vare indtil 2 timer.”

Sølager har som tidligere nævnt (pkt. 3.11.) i to af afdelingerne et særligt isolationsrum (Udsigten og Nøddebakken).

(Efter bekendtgørelsens § 3, stk. 2, kan amtskommunen give tilladelse til aflåsning af værelser i sikrede afdelinger uden at dette anses for isolation. En sådan tilladelse har Sølager som tidligere nævnt).

Vedrørende skematilførsler og indberetninger indeholder bekendtgørelsens §§ 15 og 16, stk. 1 og 2, følgende bestemmelser:

”§ 15. Ved anvendelse af sikret afdeling, aflåsning om natten af værelser i sikret afdeling, isolation samt den i § 2, stk. 1, beskrevne form for fysisk magtanvendelse skal institutionens leder samme dag indføre følgende oplysninger på et særligt udarbejdet skema:

- 1) Barnets eller den unges navn og alder,
- 2) tidspunktet for indgrebet,
- 3) indgrebets varighed,
- 4) indgrebets art,
- 5) begrundelse for indgrebet.

Stk. 2. Kopi af skemaet skal bero i institutionen i en særlig dertil beregnet protokol.

Stk. 3. Institutionens leder indsender ved månedens udgang med sine kommentarer skemaerne til amtskommunen, der gennemgår skemaerne.

§ 16. Overtrædelse af reglerne i kap. 1-5 samt anvendelse af nødværge indberettes til amtskommunen. Den i § 2, stk. 1, beskrevne form for fysisk magtanvendelse skal ikke indberettes, men episoden skal protokolles, jf. § 15, stk. 1.

Stk. 2. Den implicerede medarbejder skal senest dagen efter episoden afgive skriftlig indberetning derom til institutionens leder, der med sine kommentarer samt forklaringer fra personer, der har overværet episoden, inden 3 dage videresender indberetningen til amtskommunen. Så vidt muligt skal indberetningen ledsages af barnets eller den unges redegørelse for episoden. Indberetningen skal indeholde følgende oplysninger:

- 1) De særlige forhold, der begrundet indgrebet,
- 2) tidspunktet for den handling, der har givet anledning til indgrebet,
- 3) tidspunktet for indgrebet,
- 4) indgrebets varighed,
- 5) beskrivelse af indgrebets art,
- 6) beskrivelse af indgrebets formål,
- 7) hvem, der foretog indgrebet, og
- 8) barnets eller den unges tilstand i den tid, indgrebet fandt sted.”

Som det fremgår, sondres der i magtanvendelsesbekendtgørelsen mellem indgreb der skal skematilføres efter § 15, stk. 1 (aflåsning om natten af værelser, isolation (i op til to timer), fastholdelse og føring til andet opholdssted), og indgreb der skal indberettes til amtet efter reglerne i § 16 (overtrædelse af reglerne i kapitel 1-5 og anvendelse af nødværge).

De indgreb som efter § 15 blot skal skematilføres og indsendes til amtet ved månedens udgang, er kendetegnet ved deres dagligdags eller begrænsede karakter.

18.2. Anvendelse af skemaer mv.

Efter magtanvendelsesbekendtgørelsens § 15, stk. 1, skal institutionens leder indføre tilfælde af magtanvendelse af den i § 2, stk. 1, beskrevne art (fastholdelse og føring til et andet opholdssted) i et "særligt udarbejdet skema". Tilsvarende gælder tilfælde af anvendelse af sikret afdeling, tilfælde af aflåsning om natten af værelser i sikret afdeling og tilfælde af isolation.

Sølager har såvel sikrede som usikrede afdelinger, men der er ingen tilfælde af overførsel til sikret afdeling mellem det materiale som jeg har modtaget.

Jeg har derfor i det følgende set bort fra denne form for magtanvendelse.

Sølager har som nævnt under pkt. 16. en generel tilladelse til indelåsning om natten.

På den baggrund og idet der ikke er (konkrete) tilfælde af indelåsning om natten i det modtagne materiale, har jeg i det følgende tillige set bort fra denne form for magtanvendelse.

Der stilles ikke krav i bekendtgørelsen om at indberetning efter bekendtgørelsens § 16, stk. 1, af overtrædelse af reglerne i kap. 1-5 og anvendelse af nødværge skal ske

på et særligt udarbejdet skema. Af de skemaer som jeg har modtaget vedrørende de ovenfor nævnte 14 tilfælde af magtanvendelse efter bekendtgørelsens § 2, stk. 1, fremgår det at Frederiksborg Amt kun har udarbejdet et særligt skema. Skemaet er beregnet både til skematilførsel efter bekendtgørelsens § 15 og til indberetning efter bekendtgørelsens § 16. Det kan udledes af det forhold at de anvendte skemaer indeholder rubrikker som kun har betydning for episoder som skal indberettes efter § 16, jf. det som jeg har anført nedenfor. Dette fremgår endvidere som allerede nævnt af Sølagers brev af 23. november 2004.

I det anvendte skema er der rubrikker til udfyldelse af institutionens navn, den unges navn og cpr.nr. og navn(e) på den/de medarbejdere der har foretaget indgrebet. Derudover er der rubrikker til oplysning om tidspunktet for indgrebet, indgrebets varighed og indgrebets art. Der er endvidere rubrikker til beskrivelse af den situation hvor indgrebet fandt sted (forholdene før indgrebet, under indgrebet og efter indgrebet), og til oplysning om formålet med indgrebet. Desuden er der rubrikker til angivelse af hvorledes den unge har oplevet indgrebet/situationen og den unges underskrift. (Det er i rubrikken vedrørende den unges redegørelse angivet at en manglende redegørelse skal begrundes). Der er en rubrik til angivelse af hvilke foranstaltninger der (eventuelt) blev truffet for at imødegå nye tilsvarende situationer, til ledelsens bedømmelse af hændelsesforløbet og ledelsens eventuelle kommentarer samt en rubrik til underskrifter fra medarbejdere og ledelse. (For ledelsens vedkommende er der tillige en rubrik til angivelse af underskriftens dato).

Skemaet indeholder desuden en rubrik til angivelse af den medarbejder i børn- og ungeafdelingen der har vurderet hændelsesforløbet (og datoen herfor). Skemaet indeholder ydermere rubrikker til forklaring fra personer der har overværet episoden, til angivelse af vidnernes stilling og underskrift, til angivelse af om der har været tale om vold eller trusler om vold mod en medarbejder(ne), om episoden er anmeldt som arbejdsskade (eventuelt internt i amtet) og en rubrik til angivelse af "eventuelle kommentarer vedrørende elevforhold, personaleforhold mv." Skemaet indeholder også rubrikker til brug for social- og psykiatridelingens pædagogiske og juridiske kon-

sulent. Denne rubrik er i intet af de 14 tilfælde anvendt, men er erstattet af et brev fra psykiatريفالtningen til Sølager i hvert enkelt tilfælde.

Hvad angår amtets tilsyn med Sølagers anvendelse af magtanvendelsesbekendtgørelsens regler henviser jeg til pkt. 18.7. nedenfor.

Endelig indeholder skemaet en rubrik til angivelse af om den anbringende kommune og forældremyndighedens indehaver er blevet orienteret om hændelsesforløbet. Det er samtidig anført i skemaet at rubrikken kun skal anvendes hvis der er tale om en ikke tilladt magtanvendelse (bekendtgørelsens § 2, stk. 2).

Skemaet indeholder derimod ikke rubrikker til afkrydsning af hvilken form for magt der har været anvendt – om det har været magtanvendelse der skal skemaføres efter bekendtgørelsens § 15, eller indberettes efter § 16.

Jeg henviser herved til pkt. 18.4. nedenfor.

18.3. Lidt om sagerne

I min gennemgang indgår som tidligere nævnt skemaer vedrørende 14 magtanvendelser i perioden 13. marts til 14. september 2003.

Skemaerne vedrører ti forskellige unge, og to af de unge har hver været involveret i mere end én episode (begge unge har været involveret i tre episoder).

Episoderne fandt sted den 13. marts, 8. og 29. april, 15., 19. og 20. maj, 4., 15., 18. og 31. august, 1., 2., 3., og 14. september 2003.

Episoderne vedrører fysisk magtanvendelse i form af fastholdelse ved greb i arme og ben og skub (i to tilfælde). Fastholdelsen er i fire tilfælde sket nede på gulvet og i ét tilfælde op af en væg. I fem tilfælde blev den unge (efterfølgende) ført til værelset.

Frederiksborg Amt, psykiatريفالtningen, har i alle tilfælde med en henvisning til magtanvendelsesbekendtgørelsens § 2, stk. 1, taget skematilførslerne til efterretning.

18.4. Indberetninger (bekendtgørelsens § 16)

Som allerede nævnt sondres der i bekendtgørelsen mellem de indgreb der skal skematilføres, og de indgreb der skal indberettes, jf. (henholdsvis) bekendtgørelsens § 15 og § 16.

I alle 14 sager er magtanvendelsen af psykiatريفالtningen blevet opfattet som tilladt fysisk magtanvendelse. På grund af den måde som skemaet er udformet på, fremgår det ikke udtrykkeligt hvorledes magtanvendelsen er blevet opfattet af Sølager.

Efter magtanvendelsesbekendtgørelsens § 16, stk. 1, skal "overtrædelse af reglerne i bekendtgørelsens kapitel 1-5 samt anvendelse af nødværge" indberettes til amtskommunen. Indberetningen skal efter bekendtgørelsens § 16, stk. 2 – udover den implicerede medarbejders beskrivelse af episoden – indeholde kommentarer fra institutionens leder og fra "personer, der har overværet episoden".

I skemaet om episoden den 29. april 2003 er der oplyst navn og stilling på to vidner til det passerede. De to vidner har endvidere underskrevet deres forklaring. (Vidnerne har her henvist til den implicerede medarbejders beskrivelse af forløbet som vidnerne er enig i).

Dette forhold kunne tages som udtryk for at denne episode af Sølager har været opfattet som en episode omfattet af magtanvendelsesbekendtgørelsens § 2, stk. 1; dvs. som en episode som skal indberettes efter bekendtgørelsens § 16, stk. 1.

Episoden fandt sted den 29. april 2003, og skemaet er underskrevet af Sølagers forstander den 3. juni 2003 og indsendt/afleveret til amtet samme dag sammen med

skemaerne for maj måned 2003 ved maj måneds "udgang", jf. bekendtgørelsens § 15, stk. 3.

Jeg går på den baggrund ud fra at episoden ikke er indberettet af Sølager efter reglerne i § 16, men skemaført efter § 15, og jeg lægger til grund at Sølager har opfattet samtlige 14 episoder som episoder der har skullet skemaføres og sendes til Frederiksborg Amt ved månedens udgang, jf. § 15.

Som allerede nævnt er der stor forskel på den magtanvendelse som skal skemaføres efter § 15 (episoder af dagligdags eller begrænset karakter), og den magtanvendelse som skal indberettes til amtet efter § 16 (overtrædelse af bekendtgørelsens regler og anvendelse af nødværge). Der er endvidere væsentlig forskel på de krav i de to tilfældegrupper som i bekendtgørelsen stilles til sagsbehandlingen i institutionen efter at magtanvendelsen har fundet sted.

Overskriften på Frederiksborg Amts skema "Skema til indberetning" kunne umiddelbart opfattes på den måde at skemaet er tænkt anvendt til episoder der skal indberettes efter § 16, stk. 1. Som nævnt i pkt. 18.2. ovenfor følger det af skemaets indhold at skemaet er tænkt anvendt også til magtanvendelse som skal skemaføres. Skemaet indeholder dog, som ligeledes nævnt, ingen rubrik til angivelse af om den pågældende episode af institutionen skemaføres/indsendes til amtet ved månedens udgang, eller om episoden indberettes til amtet som en overtrædelse af reglerne (eller som anvendelse af nødværge). Det er på den baggrund umiddelbart ikke muligt for amtet at se hvorledes institutionen har opfattet den "indberettede" episode.

Skemaet er endvidere på ingen måde med til at understrege den forskel der er på de to tilfældegrupper i henseende til den alvor som den pågældende episode bør behandles med, jf. også den betydelige forskel i sagsbehandlingskravene.

Jeg henstiller til amtets overvejelse om skemaet bør ændres i lyset af det som jeg har anført, og herunder om det er hensigtsmæssigt kun at have ét skema til begge tilfældegrupper.

Jeg beder amtet om at underrette mig om resultatet af amtets overvejelser.

18.5. Skematilførte indgreb (bekendtgørelsens § 15)

Efter § 15, stk. 1, skal institutionens leder samme dag som episoden har fundet sted, indføre nærmere angivne oplysninger i et særligt udarbejdet skema.

Jeg kan til orientering for Sølager – og amtet – oplyse at opfølgingsrapporten af 8. december 2004 (opfølgingsrapport nr. 2) vedrørende inspektion den 9. december 2002 af den sikrede institution Stevnstortet indeholder følgende oplysninger/udtalelser i tilknytning til § 15, stk. 1:

”Efter § 15, stk. 1, skal nærmere angivne oplysninger indføres i et (særligt udarbejdet) skema samme dag som magtanvendelsen har fundet sted. Pligten til at indføre oplysningerne påhviler efter bestemmelsen institutionens leder. Jeg bad Stevnstortet om at oplyse om udfyldelse af skemaerne (altid) sker samme dag som magtanvendelsen finder sted, og hvornår ledelsen orienteres og påfører sine bemærkninger.

Stevnstortet har ikke besvaret min anmodning.

Idet jeg i øvrigt henviser til det nedenfor anførte (i forbindelse med Socialministeriets udtalelse), går jeg ud fra at skemaerne normalt udfyldes af de involverede medarbejdere samme dag som magtanvendelsen har fundet sted, at ledelsen orienteres hurtigst muligt og ligeledes hurtigst muligt (inden for 24 timer) påfører sine bemærkninger på rapporten.

Da skemaerne så vidt ses var udfærdiget af amtet, bad jeg amtet om at overveje at indføre 'dato' i det fortrykte/elektroniske skema til udfyldelse i forbindelse med underskrift fra de pågældende medarbejdere, således at det – ved udfyldelse heraf – bliver muligt at se hvornår oplysningerne er indført i skemaet. Jeg bad om underretning om resultatet af amtets overvejelser.

Amtet har oplyst at der vil ske en sådan indføjelse.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Selv om pligten til at indføre oplysninger i skemaet efter § 15, stk. 1, påhviler institutionens leder, gik jeg ud fra at Socialministeriet ikke havde bemærkninger til at oplysningerne i praksis indføres af de medarbejdere der har foretaget indgrebet, hvorefter ledelsen påfører sine bemærkninger, men for en ordens skyld bad jeg dog ministeriet om at oplyse om denne fremgangsmåde gav ministeriet anledning til bemærkninger. I den forbindelse bad jeg tillige ministeriet om en udtalelse om overholdelse af kravet om at institutionens leder skal indføre disse oplysninger **samme dag** som magtanvendelsen har fundet sted, i tilfælde hvor magtanvendelsen finder sted på tidspunkter (f.eks. om aftenen) hvor institutionens leder ikke er til stede, herunder om mulighederne for delegation af kompetencen efter denne bestemmelse.

Socialministeriet har i den anledning anført følgende:

' ...

Ministeriet har ikke bemærkninger til, at oplysninger i skemaet efter § 15, stk. 1, i praksis indføres af de medarbejdere, der har foretaget indgrebet.

Ministeriet bemærker, at muligheden for at delegere kompetencen er til stede.

Med hensyn til kravet om, at oplysninger skal indføres 'samme dag' bemærkes, at indføring af oplysninger inden for 24 timer ikke vil give anledning til kritik fra ministeriets side, selv om der ikke er tale om 'samme dag'. Er indgrebet sket kort før midnat, kan det være praktisk umuligt at indføre oplysningerne 'samme dag'.

Ministeriet vil være opmærksomt på mulighederne for at præcisere bestemmelserne på området i forbindelse med revisionen af bestemmelserne.'

Jeg har – som det også fremgår af opfølgingsrapporten – ingen bemærkninger til at det i praksis er de medarbejdere der har anvendt magt, som udfylder magtanvendesskemaerne hvorefter ledelsen påfører sine bemærkninger. Jeg har heller ingen bemærkninger til Socialministeriets opfattelse hvorefter institutionens leder vil kunne delegere sin kompetence efter (bl.a.) bekendtgørelsens § 15, stk. 1 (i overensstemmelse med sædvanlige kriterier for delegation). Jeg har i sagen vedrørende min inspektion af Den nye Ungeinstitution Grenen (mere generelt) bedt Socialministeriet om en udtalelse om i hvilket omfang (til hvem) der vil kunne ske delegation af lederens kompetence efter magtanvendelsesbekendtgørelsen.

Med hensyn til kravet om at oplysningerne skal indføres samme dag har Socialministeriet ikke udtrykkeligt nævnt at der – som angivet i bestemmelsen i § 15, stk. 1 – er tale om en pligt for **institutionens leder** til at indføre disse oplysninger. Tværtimod synes det af sammenhængen mellem pkt. 1 og 3 i ministeriets udtalelse at være ministeriets opfattelse at det er tilstrækkeligt at den medarbejder der har foretaget indgrebet, indfører sine oplysninger inden 24 timer. Jeg går dog ud fra at institutionens leder – eller den som vedkommende måtte have delegeret sin kompetence til – fortsat har pligt til at gennemse skemaerne og påføre sine kommentarer, og at det (også) skal ske inden 24 timer.

Da bekendtgørelsen er under revision, og ministeriet har oplyst at ministeriet vil være opmærksomt på spørgsmålet om præcisering af bestemmelserne i forbindelse hermed, går jeg ud fra at ministeriet også vil være opmærksomt på dette forhold, og jeg foretager mig derfor ikke mere vedrørende dette.”

I intet af de 14 tilfælde er oplysningerne i skemaerne indført af institutionens leder – Sølagers forstander (eller den pågældende afdelingsleder).

Dette forhold giver mig under henvisning til det som er anført i citatet ovenfor, ikke grundlag for at foretage noget.

Det fremgår i intet tilfælde af skemaerne hvornår disse er blevet udfyldt. Derimod fremgår det af skemaerne hvornår den pågældende (afdelings)leder har underskrevet disse. Tre af skemaerne er dog ikke underskrevet af afdelingslederen (episoderne den 29. april, 20. maj og 14. september 2003) hvilket der heller ikke er krav om i bekendtgørelsens § 15. Derimod bærer alle 14 skemaer forstanderens daterede underskrift.

Vedkommende afdelingsleder har i et enkelt tilfælde (episoden den 13. marts 2003) underskrevet skemaet samme dag som episoden har fundet sted. Heraf følger også at oplysningerne er indført i skemaet samme dag som episoden har fundet sted.

Jeg kan kun med sikkerhed konstatere at Sølager i ét af fjorten tilfælde på dette punkt har overholdt bekendtgørelsens § 15, stk. 1.

Jeg beder på den baggrund og under henvisning til det anførte i sagen om inspektionen af Stevnfortet (jf. citatet ovenfor), amtet om at overveje at indsøje 'dato' i skemaet til udfyldelse i forbindelse med underskrift fra de pågældende medarbejdere, således at det – ved udfyldelse heraf – bliver muligt at se hvornår oplysningerne er indført i skemaet.

Jeg beder om underretning om resultatet af amtets overvejelser.

Der er i alle 14 tilfælde gjort notat om de forhold der efter § 15, stk. 1, skal gøres notat om.

Det fremgår af § 15, stk. 2, at kopi af skemaerne skal opbevares i institutionen i en særlig protokol.

Alle 14 skemaer er som nævnt forsynet med en dateret underskrift fra Sølagers forstander. Jeg går derfor ud fra at alle skemaer af denne art inden videresendelse til amtet bliver kopieret og protokolleret i overensstemmelse med § 15, stk. 2.

Jeg beder for en ordens skyld Sølager om at oplyse om det er tilfældet.

Efter § 15, stk. 3, skal institutionens leder ved månedens udgang fremsende skemaerne til amtet med ledelsens kommentarer.

Jeg har ikke modtaget kopi af Sølagers følgebrev i forbindelse med fremsendelsen til amtet af de 14 skemaer. Det fremgår heller ikke i på anden måde hvornår skemaerne er indsendt til amtet, og det er således umiddelbart ikke muligt at se om bestemmelsen i § 15, stk. 3, har været overholdt i de 14 tilfælde.

Det fremgår derimod af amtet, psykiatريفorvaltningens tilbagemelding til Sølager hvornår skemaerne er modtaget af forvaltningen. Jeg henviser til forvaltningens breve af 28. april, 11., 13. og 18. juni og 28. oktober 2003. Forudsat at skemaerne er indsendt (eller afleveret) til psykiatريفorvaltningen samme dag som Sølagers forstander har underskrevet disse, kan det heraf udledes at skemaerne i fire tilfælde ikke har været indsendt til amtet "ved månedens udgang". Det drejer sig om episoderne den 8. april 2003 (skema modtaget den 2. juni), den 4. august 2003 (skema modtaget den 29. september) og den 15. og 18. august 2003 (skemaer modtaget den 23. september 2003).

Det er beklageligt at bestemmelsen i § 15, stk. 3, ikke er overholdt i disse fire tilfælde.

Skemaet om episoden den 29. april 2003 blev modtaget i amtet den 3. juni 2003 sammen med skemaerne for magtanvendelse i maj måned 2003.

At et skema vedrørende en episode der har fundet sted de sidste dage i en måned, ikke bliver indsendt på månedens sidste dag, men eventuelt først ved udgangen af den følgende måned, kan ikke i sig selv give mig grundlag for kritik.

Skemaerne om magtanvendelse i øvrigt i april måned 2003 (én episode den 8. april 2003) var imidlertid ikke indsendt til amtet forud for den 29. april 2003, men blev – ligeledes – først indsendt efter udløbet af maj måned 2003.

At skemaet om episoden den 29. april 2003 først blev indsendt/afleveret til amtet primo juni måned 2003 er ligeledes beklageligt.

Skemaet vedrørende episoden den 4. august 2003 er efter det oplyste modtaget i amtet senere end skemaerne om den øvrige magtanvendelse i august måned og skema-

erne om magtanvendelse i september måned 2003 (den 1., 2., 3. og 14. september 2003). Det fremgår af skemaet at det er underskrevet af afdelingslederen den 7. august 2003 og af forstanderen den 29. september 2003. Tilsyneladende er skemaet først modtaget af forstanderen den 25. september 2003. Jeg henviser herved til at denne dato er anført på skemaets første side i øverste højre hjørne med en skrift og en pen der ligner forstanderens.

Jeg beder Sølager om at oplyse om jeg har forstået dette korrekt.

Episoden den 4. august 2003 hidrører fra Villaen – ligesom de tre øvrige episoder fra august måned 2003.

Jeg beder Sølager om at oplyse hvorfor forstanderen ikke behandlede dette skema forud for eller samtidig med de to efterfølgende episoder (den 15. og 18. august 2003).

18.6. Isolation

Efter bekendtgørelsens § 1, stk. 5, forstås ved isolation ”afsondring i aflåst rum i kortere eller længere perioder”. Som tidligere nævnt er isolation efter bekendtgørelsens § 1, stk. 5, ikke tilladt bortset fra de i § 1, stk. 9, og § 10 nævnte tilfælde. Aflåsning om natten af værelser i sikrede afdelinger efter (generel) tilladelse fra amtet betragtes ikke som isolation, jf. bekendtgørelsens § 3, stk. 2.

Efter bekendtgørelsens § 15, stk. 1, skal tilfælde af isolation skematilføres, og skemaerne indsendes til amtskommunen ved månedens udgang.

I sagen vedrørende inspektionen af den sikrede institution Koglen har Socialministeriet erklæret sig enig i at der med de nævnte bestemmelser i bekendtgørelsens § 1, stk. 9, og § 10 er gjort op med hvilke indgreb i form af indelåsning der kan henføres til bekendtgørelsens § 15. Alle andre former for indelåsning skal efter denne forståel-

se indberettes til amtskommunen efter bekendtgørelsens § 16, stk. 1 (som indgreb der udgør "overtrædelse af reglerne i kap. 1-5").

Sølagers to isolationsrum blev som nævnt under pkt. 3.11. på tidspunktet for inspektionen ikke anvendt efter deres formål.

18.7. Amtets tilsyn med Sølagers anvendelse af magtanvendelsesbekendtgørelsen

Amtskommunen fører efter den sociale retssikkerhedslovs § 39 og magtanvendelsesbekendtgørelsens § 17 tilsyn med institutionerne, herunder institutionernes anvendelse af bekendtgørelsens regler.

Amtets tilbagemelding på Sølagers skemaer om de 14 tilfælde af magtanvendelse er vedhæftet skemaerne. Amtet har i alle tilfælde godkendt indgrebet.

Dette er sket uden bemærkninger fra amtets side.

Jeg har noteret mig at amtet gennemgår de skemaer som fremsendes til amtet.

Jeg beder amtet om en udtalelse om amtets tilsyn med Sølagers anvendelse af reglerne i magtanvendelsesbekendtgørelsen.

Jeg beder om at amtet i udtalelsen kommer ind på hvorfor amtet på følgende fem punkter ikke har reageret over for Sølager efter at have gennemgået de indsendte skemaer:

1. Jeg har under pkt. 18.5. udtalt at det er beklageligt at bestemmelsen i § 15, stk. 3, ikke er overholdt af Sølager i 5 ud af de 14 tilfælde som min gennemgang omfatter.
2. Det fremgår af skemaet om episoden den 14. august 2003 at episoden har været overværet af to pædagoger og en medhjælper, og at disse tre medarbejdere har sat de-

Sølagers seks sikrede afdelinger er indbyrdes meget forskellige, men der er på det for mig foreliggende grundlag ikke anledning til at antage at institutionen samlet set ikke opfylder sit formål på tilfredsstillende måde.

Herudover henviser jeg til min gennemgang ovenfor af de udlånte sager.

20. Opfølgning

Jeg har i de enkelte afsnit ovenfor bedt Sølager og Frederiksborg Amt – og endvidere Socialministeriet – om oplysninger mv. vedrørende forskellige forhold. Jeg beder om at Sølager sender institutionens oplysninger mv. gennem amtet med henblik på at amtet får lejlighed til at kommentere det som Sølager anfører.

Jeg beder Frederiksborg Amt om at tilbagesende amtets og Sølagers oplysninger mv. gennem Socialministeriet hvis oplysninger og bemærkninger vedrørende punkterne 7, 15 og 16 jeg ligeledes udbeder mig, jf. nærmere de enkelte punkter ovenfor.

21. Underretning

Denne rapport sendes til Sølager, Frederiksborg Amt, Socialministeriet, Folketingets Retsudvalg, Tilsynet i henhold til Grundlovens § 71, stk. 7, og de unge i institutionen.

Jens Møller
direktør